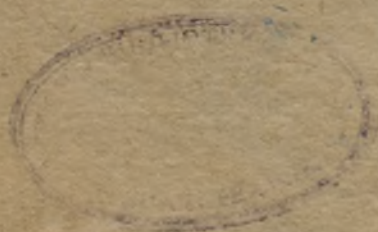

R-11

~~7520~~

91.495

35706

КӨМІ СОСІЗМАТ

Handwritten signature

КЫВБУРЈАС

КОМИ ПОЕТЈАСЛӦН

КОМИГИЗ
СЫКТЫВКАР
1938

Библиотека
Респ. ист. музеев и этнограф. музея
Иркутск

СТИХОТВОРЕНИЯ

КОМИ ПОЭТОВ

На коми языке

Ответст. редактор *С. Морозов*.
Отв. по выпуску *И. Подоров*.
Техн. редактор *М. Шестаков*.
Обложка худ. *В. Полякова*. Сда-
но в набор 14/X-38 г. Подписа-
но к печати 4/XI-38 г. Изда-
ние № 173. Заказ типогр. № 2813.
Формат 60 × 92, 1/16. 6 печ. л.
Уполномоченный Главлита Коми
АССР № 3726. Тираж. 3000 экз.

Типография НКМП, Коми АССР,
гор. Сыктывкар, Дом печати.

В О З К Ы В

Комі художественној літератураын буржуазној націо-налістјасѳс да врефітелјасѳс разоблачїтѳм бѳрын том гїж-ны бостчысјас сѳлѳмсаыс кутчысїсны літературно-твор-ческѳј ужѳ. Та јылыс бура вісталѳны 1938 воын нуѳѳѳм конкурслѳн їтогјасыс да тајѳ неыжыѳ сборнїкса гїжѳѳ-јасыс. Тајѳ кывбурјас сборнїкѳ сујѳмаѳс пѳштї став комї поетјаслѳн, кымынкѳ гїжѳѳѳн. Сборнїкѳ пырыс авторјас асланыс літературно-творческѳј стаж сертїыс унжыкыс томѳс-на, творческѳја помѳз абу-на оформїтѳмаѳс. Најѳ гїжѳѳјас сертї зев-на сѳкыѳ їндыны ѳта-мѳѳ костас торја-лѳмјас вылѳ. Сук Пармалѳн (Фролов), Мітрук Јаклѳн, А. Габовлѳн (Грїш Саш), Размысловлѳн, Вас Мітлѳн, Сер. Морозовлѳн, Іван Васлѳн да с. в. медвозза гїжѳѳјасыс вѳлі печатајтлѳма 1927-28 војасын. Ѳкмыс—ѳас во, Ферт, кадколаст абу жеыѳ. Јона ужалѳмѳн вѳлі позѳ сетны вель гырыс художественној гїжѳѳјас, но вылын лыѳѳѳѳлѳм авторјаслыс мї сїјѳс ог-на аззѳ. Мыјла? Сы вѳсна, мыј комї літератураѳ сујсылѳм народлѳн врагјас быѳ ногыс лїчкылісны том авторјасѳс да зев частѳ ез печатајтлыны налыс гїжѳѳјассѳ, мыјѳн народлѳн врагјас падмѳѳїсны комї сѳветскѳј література сѳѳѳм да ускѳѳїсны желанї-јесѳ том гїжны бостчысјасыс выль гїжѳѳјас лѳѳѳѳѳм вылѳ.

Но та вылѳ віѳѳѳтѳг, зев жеыѳ кадѳн тајѳ сборнїкса том авторјас петкѳѳлісны асыныс упорствѳсѳ да кужѳм-лунсѳ літературно-творческѳј ужын. Бѳрја кадын, комї літератураыс врагјасѳс вѳтлѳм бѳрын, унаѳн на пыс кут-чысїсны тематїка да ѳѳѳм сертї ыжыѳжык гїжѳѳјас лѳ-ѳѳѳѳѳѳѳѳ. Со шуам, Сук Парма ужалѳ комї народлѳн лѳген-дарној героїна сѳмна Каликова јылыс матерїалјас їзучї-тѳм вылын да гїжѳ сы куза поэма „сѳмна“. Тема зев серјѳзној да ответственној. Тајѳ сборнїкын лѳї печатајт-лѳма „сѳмна“ поемаыс отрывокјас, кодѳс (поemasѳ) абу-на помалѳма.

Мїтрук Јак, А. Габов, Іван Вас, Вас Міт, А. Размыс-лов да мукѳѳјас гїжны бостчїсны 1928-29 војасын. Гырыс гїжѳѳјас налѳн абу-на. Но најѳ поснї размера кывбурјас ныр выражајтѳны соцїалїстїческѳј рѳѳїна дѳрѳ лубовсѳ да преданностсѳ, сїктын ї карын соцїалїстїческѳј отно-

шеніеяслыг јонмѳмсѳ да быд пѳлѳс народлѳн врајас бердѳ ыжыд скѳрлуисѳ. Тајѳ авторјаслѳн кывбурјасас тематикаыс злѳбѳднѳвнѳј—мијан быдлуња олѳмыс. Најѳ шыасѳны аславыс гижѳдјаснас мијан странаын быд тѳдчана событіејас вылѳ, а сја-жѳ уна кывбурјасыс ми кылам граница сајын фашистскѳј ѕверствојаслы паныда прѳтѳст да фашистскѳј странајасса класс куза вокјаслы быд минутьн отсавны кѳсјѳм, налыс фашизмлы паныда героическѳј тышкасѳмсѳ пѳса чолѳмалѳм. Зев уна кывбурјасын да поемајаслѳн отрывокјасын петкѳдчысѳ кушѳмкѳ формаѳн либѳ пріјѳмѳн революціяѳдзса сиктын да колхознѳј сиктын олѳм, петкѳдчысѳ выл сиктлѳн быдмѳмыс да важлѳн жугласѳмыс. Тајѳ тема вылѳ уна поетѳн асгыныс перѳјасѳ вескѳдѳмыс објаснајтчѳ, ѳтѳ-кѳ, сіјѳн, мыј пѳштѳ став авторыс сиктыс петѳм јѳз, кодјас зев бура тѳдѳны сиктсѳ, азѳны сиктын шуда колхознѳј олѳм быдмѳмсѳ да, ѳерт, быдсѳнлы окѳта кушѳмкѳ боксањ тајѳ моментјасѳ отразитны.

1938 воын нубѳдѳм конкурс вѳгтѳс комѳ колхозникјас да интеллігенција пѳвсыс выл том талантјас. Тајѳ лыдын колѳ инѳны Гер. Попов, Мивашеков, Пуњегов, С. Јермѳлѳн да мукѳдјас вылѳ. Гер. Поповлѳн кывбурјасын чувствујтсѳ кушѳмкѳ свежест да вын, мыјѳн најѳ шымыртѳны лыдѳысјаслыг выиманијесѳ да интересѳ. Вѳзѳ асгыс поетическѳј кругозорсѳ лептѳмѳн С. Попов вермас сетны јѳна буржык да интереснѳјжык гижѳдјас. Сѳлѳмсыс литературо-творческѳј ужѳ бѳстѳс Ст. Јермѳлѳн, кодлыс ми печататјам нѳл неыжыд кывбур. Вермасны сетны нѳшта буржык гижѳдјас Мивашеков, Е. Ганс, М. Љебѳд, М. Просујих, Г. Пуњегов да мукѳдјас.

Но вылынжык кывбурјас сборникса кымывкѳ авторјас јылыс пасјѳмкѳд ѳтѳщ, колѳ пасјыны і сіјѳ тор, мыј ставлѳн гижѳдјасас ем-на вел уна тырмытѳм торјас, кодјасѳс пѳзѳ аззыны кывбурјас композицијаын, образјас течѳмын, кывјын да с. в. Частѳ авторјас мунѳны олѳмлѳн событіејас вѳвѳртѳ, пыдѳ пыщѳкѳсас пыравтѳг, да тајѳн олѳмсыс фактјасѳс упрошцајтѳны, сетѳны художество боксањ коса. ѳд поетическѳј гижѳдјаслѳн ѳтѳ особенностѳн лѳѳ сіјѳ, медым максѳмалнѳја насышцајтны горникузајасѳс содержаніеѳн, кыз шуліс ыжыд рѳч поет Нѳкрасов, мед-пѳ кывбурад:

Словам было тесно
А мыслям просторно.

Мијан авторјаслѳн овлѳ частѳ мѳдарѳ—кывбур либѳ поема зев куз, а содержаніеыс ічѳт, кыз шуласны лѳшнѳј ваыс овлѳ уна. Со бѳстам колхозвѳј сикт јылыс кывбурјас, кодјасѳс гижѳма, пѳжалуј, медса уна, но зев сѳкыд

індыны кушдмкѳ кывбур вылѳ, кѳні ескѳ сетѳма лѳбѳ тракторѳстлѳн, лѳбѳ воѳмѳстчыѳ колхознѳцалѳн, лѳбѳ колхознѳј стѳрѳжлѳн ловѳа, некыѳ вунѳдны вермытѳм образ. Сесса нѳ ѳтѳ поетлѳн оз тыдав фѳлклорнѳј матерѳал вылын ужалѳм да та понда зев частѳ паныдаглѳ најѳ гѳжѳдѳјасын гѳгѳрвотѳм, ѳскусственнѳј сорнѳ оборотѳас. Мѳдног-кѳ шуны, мѳјан комѳ сѳветскѳј поетѳаслы јона-на колѳ ужавны сѳветскѳј лѳтературалы партѳјаѳн сетѳм лозунгѳас олѳмѳ пѳртѳм куѳа—јона-на ковмас ужавны соцѳялѳстѳческѳј реалѳзм да романтизм освоѳтѳм да тырвыѳ олѳмѳ пѳртѳм вылын.

Том авторѳас лыдѳ, ѳерт, оз поѳ сујны М. Н. Лебеѳевѳс, кодѳ гѳжан манѳранас да лѳтератураын ужалан стажнас торѳалѳ том гѳжны бѳвтчыѳјасыѳ. М. Н. Лебеѳев гѳжѳ-нын 40 во сајын, ем сылѳн орѳгѳнальнѳј гѳжѳдѳјас рѳч кыв вылын ѳ комѳ кыв вылын. Кывбурѳас сборнѳкѳ сылыс лоѳ печатајтѳма кѳкѳамыс кывбур, кодѳјасѳ сѳјѳ гѳжѳма тајѳ бѳрѳја вѳт-квајт вонас. Тајѳ кывбурѳасас да баснѳјасас М. Н. Лебеѳев художественнѳја петкѳдлѳ разнѳј боксан мѳјанлыс сѳветскѳј ѳѳјствѳтѳльностѳ: петкѳдлѳ колхознѳј сѳктлыс зајѳточнѳјѳ пѳрѳмсѳ, врагѳаслыс сѳветскѳј властлы паныда подрывнѳј ужсѳ, Сѳвет Сојузса народѳјас кост дружбагыс јонмѳмсѳ, став сѳветскѳј народѳн Верховнѳј Сѳвет дружнѳја бѳрѳѳм да с. в. Лебеѳевлѳн кывбурѳасыс шылыдѳс да гѳгѳрвоанаѳс, а таыс кынѳ, уна кывбурын сылѳн ем кокныѳк јумор, кодѳ содтѳ ѳнтерессѳ да популярностѳ сѳјѳ гѳжѳдѳјасысгыс. Лебеѳевлыс гѳжѳдѳјас ы-лѳны, велѳдѳны наѳзуст да с. в. Лебеѳевлыс, кыѳ ѳжыѳ лѳтературнѳј опыта мортлыс, ѳерт, колѳ воѳѳ вылѳ вѳччысны ѳѳѳја да художество боксан гырыс гѳжѳдѳјас.

Колѳ наѳѳјтчыны, мыј том поетѳас, кодѳјаслыс тајѳ сборнѳкас лоѳ печатајтѳма гѳжѳдѳјассѳ, јонжыка жужѳдѳ-дасын ассыныс кругозорѳассѳ марксѳзм-лѳнѳнѳзмѳс ѳзучајтѳмѳн да тајѳ под вылын мѳрѳвѳј да рѳч классѳкѳјасыс наследствѳсѳ ѳзучајтѳмѳн—воѳѳ вылѳ сетасын ѳжыѳ со-ѳѳржанѳја бур художественнѳј гѳжѳдѳјас.

Сергеј Морозов.

Мед җирдалас шонди

Мед җирдалас шонди!
Мед җугјалас луныс!
Мед җоріҗдн тырас
да нумјалас му!
Мед шонділаң быддн
Пыр вослалас-мунас!
Мед шондіа тујсд
Оз вевттыв сдд ру!

Мі, сѳветскѳј војтыр,
Зев кыпыда олам.
Мі жугыла некор
Ог ѳшѳдлѳј ныр.
Кѳѳ кытчѳ мі мунам,
Кѳѳ Москваѳ волам,
Збој котырѳн повтѳг
Мі ветлѳдлам пыр.

Ас муын, ас гортын
Мі шудаѳг ставным.
Лѳок гѳллуныс важѳн
Мі косалім вез.
Выл олѳм мі течам,
Кыҗ велѳдѳ Сталин,
Кыҗ вѳчас ас кадын
Став муывывса јѳз.

Мі ужалам зіла
да уж вылын сылам.
Кор долыда овсѳ,
Сек кыҗі он сыв!
Быд карын, быд сиктын
Быд пелѳсын кылѳ
Том војтырлѳн ворсѳм
да збој сыланкыв.

Ас уж помыг олыг
Кѳт тани, кѳт кѳни,
Мѳд ужалыг мортлы
Бур вок да бур чој.
Ми ѳтувјѳн петам
Лѳк враг вылѳ сени,
Кѳн врагыскѳд пангас
Віркїстана бој.

Мед зїрдалас шондї!
Мед југјалас луныс!
Мед зорїзѳн тырас
да нумјалас му!
Мед шондїлань быдѳн
Пыр вослалас-мунас!
Мед шондїа тужѳ
Оз вевттыв сѳд ру!

ЌТЧЫД ГОЖѳМ ОВЛѳ...

Во пїјас, бур вокјас,
Ќтчыд гожѳм овлѳ.
Ќтчыд мїјан муыс
Гожга пїаскѳм новлѳ.
Ќтчыд турун быдмѳ,
Арла дорыс кулѳ,
Зорїз сылѳн космѳ,
Копыртѳма улѳ...

Том дырса бур олѳм—
Мортлы сещѳм гожѳм:
Туша секї вескыд,
Бытѳ мїча пожѳм,
Кїјас-кокјас јонѳс,
Сѳлѳм ѳзјѳ-пуѳ.
„Нїнѳмыг ої повзы!“—
Мортыс секї шуб.

Помасѳма гожѳм—
Пѳрысмѳма мортыс,
Гулајтны оз петав,
Муса сылѳн гортыс,
Вежынтѳма туша,
Вїрѳ кѳзыд пырѳ,
Сѳлѳм оз-нїн ѳзјы,
Еѳс ставыс бырѳ...

Отчыд, муса вокјас,
Том пбраыс волб.
Том пбрасб бура
Коллбдлыны колб.
Том дырјі-кб кутам
Лбсыджыка овны,
Секі огб пондбј
Пбрысмбмыс повны!

ЗЫПКА ДОРСА ГЫЛАНКЫВ

Өввб, өввб, ічбт пібј,
Сблбмшбрбј, уџ!
Пемыд војыс нпбм повны,
Војыс абу куџ.
Асја кыа ббрын лоас
Бара гажа лун...
Зыпка дорыс тенад мамыд
Некытчб оз мун.
Ог ме, дона, пібј еновт,
Некодлы ог сет.
Менам зарні, міча кага,
Бура уџас мед!
Езыс лептысбма тблыс,
Бытбб жежыд јус...
Өввб, өввб, муса пібј,
Сблбмшбрбј, уџ!
Понда вбставны ме теныд
Уна-унатор:
Мыјла, кызі тенад батыд
Томбн лоіс дор.
Мыјла ужалігас сіјб
Шбјчббгбсб ез тбд.
Кызі устбд сіјб тлбс,
Сбмын ез вбв пбт.
Секі ужалыгыс вблі
Медса ічбт морт.
Секі ужалыслбч вблі
Кбрталбма борд.
Оні олбм міјан вежсбс,
Батыд лоі сус...
Өввб, өввб, дона пібј
Сблбмшбрбј уџ.
Коркб быдман, пондан тбдны
Онја оласног.
Отув сіктсајаскбд овны
Лоас тенад мор.

Тӧлыс кӱтӧ езыс југӧр,
Пышјӧ пемыд вој.
Ӧнӱ тенӧ, ӱчӧт кага,
Бубула оз сој.
Нынӧм повны, кӧт і буксӧ
Војшӧр-војын суз...
Ӧввӧ, ӧввӧ, зарнӱ пӱӧј,
Сӧлӧмшӧрӧј уз.

МЕ-Кӧ ЕСКӧ ВЕРМӱ...

Ме-кӧ, ескӧ, вермӱ
Пӧткајас моз лебны,
Позјӧ ассым јурӧс
Ег кут, ескӧ, зӧбны.
Мунӱ, ескӧ, сетчӧ,
Кытчӧ сӧлӧм нуӧ,
Кӧнӱ буржуј чукӧр
Гӧллыс вӱрсӧ јуӧ,
Кӧнӱ југыд лунсӧ
Ужалыс оз тӧдлы,
Кӧнӱ сӱӧ збоја
Мијан моз оз ветлы.
Мунӱ, ескӧ, лебӱ,
Пӧткаӧн-кӧ лоӱ.
Регыд, ескӧ, тазӱ
Ӧтӱ карӧ воӱ.
Карас уна озыр,
Уна лок сӧд кырныш.
Фашӱст муын најӧ
Ӧнӱбз ез бырны.
Турма налӧн ыжыд,
Кыпӧдчӧма вылӧ.
Сулалӧны гӧгӧр
Часӧвојјас сылӧн.
Сујалӧма сетчӧ
Јӧзсӧ турма тырыс.
Мукӧдсӧ ме азза
Векнӱ ӧшӱн пырыс.
Пукалысыс ставыс
Ужалыс да гӧрыс.
Некод сенӱ абу
Мортлы локтор керыс.
Му да вӧла вӧсна
Тышкасӱсны најӧ.
Сы вӧсна і сурӱ
Пукалӧмыс тајӧ.

Сором јозлон сѳлѳм

Курыѳ шогѳн тырѳ.

Пемыѳнѳ шоча

Шонѳи југѳр пырѳ.

Сојан-јуан еша.

Пукаланѳн ѳескыѳ.

Буржуј кѳпод улын

Оввы абу ѳѳскыѳ...

Пѳтка терыѳ борѳјѳн

Ег ме, ескѳ, ѳугсы,

Ђурма ѳшѳн воѳас

Вылѳ, ескѳ, пукѳи.

Колѳпкај моз гора

Понѳи, ескѳ, сывны,

Мед, ескѳ, став ѳурма

Вермѳс менѳ кывны.

Сылі, ескѳ, таѳи:

„Вокјас, еѳѳ полѳ.

Војшѳр бѳрад пыр-на

Гажа асыѳ волѳ.

Кыѳѳѳчас-кѳ тулыс,

Кѳѳыѳ тѳлыс бырѳ.

ѳтувтчас-кѳ гѳлыс,

Озырјасѳс нырѳ.

Гыѳалѳ-нѳн матын

Кырнышјаслѳн помыс.

Мѳјан муын налы

Тулкѳма-нѳн вомыс.

Оз-нѳн југыѳ луныс

Гудыртчыѳвлы мѳјан.

Онѳ-кѳ тѳ повѳѳј,

Сѳѳ-жѳ лоас тѳјан.

Жугѳѳдласны кѳртсѳ

Сорѳм кѳјас-кокјас.

Ђурма ѳѳѳс вѳѳсас

Тѳјавлы, бур вокјас

Пукалѳмыѳ тани

Регыѳ сѳѳса вунас.

Ташѳм сѳкыѳ олѳм

Стаѳнас мупыр мунас.

Нартѳтыс лок котыр

Ачыс сурас рѳлѳ.

Мырсыс-тѳлсыс јѳзлы

Локтѳ зарнѳ вѳла!

Тајѳ вѳла некѳр]

Оз-нѳн сѳѳса бырлы.

Озыр кѳпод ѳлѳ

Ужалыс оз пырлы.

Пролетаріатлөн
Выныс быдмө, содб.
Капіталлөн кокыс
Чорыда-нин чотб.
Віччыгыштөј вокјас,
Мыј ме шуа—лоас:
Муса зарні вѡла
Тіјан дінб воас!“
Тажб, ескб, гылі
Бурма воғас сені,
Ужалыс да гѡрыс
Пукалбны кѡні.
Менам сылбм налы
Збојлун, ескб, сетіс,
ѡлыдысла налбн
Сінва, ескб, петіс,—
Сещбм сінва, коді
Сѡлбмѡс оз орѡд,
Коді лутбј врагкбд
Тышкасбмѡ корѡ.

КОЛХОЗНЫК МІТРѡПАН

(Басна)

Колхозѡ пыріс Мітрѡпан,
ѡај омѡл сорніјас ез пан.
Пыр долб: „Ладсѡ оз ков зугны
да сојанторсѡ бура колб зукны,
Мед быдбн лоас пѡт,
ѡај шығјалбм оз тѡд!“
Прѡдукта сеталігбн горзіс сіјѡ јара:
„Мем колб нан, мем колб сов,
Мед пѡтас менам лов!
Ті, гашкѡ, ладсѡ зугны кѡсјад бара?
Тағ, јортјас, ужавны оз поз!
Ме ачым јос,
ѡај лепта зугысјаскбд кос.“

Му гѡрѡм-кѡғѡм воғын заводітіс зіла
Кѡлхозса војтыр пѡвсын жѡғны Мітрѡпан.
„Те кылан Ванѡ, кылан, Піла,
Мі кыксо прѡчент вылѡ тыртам кѡға план!
Соңордјысбм мі мујас вылын вогтам
ѡа ладсѡ лѡсѡдам, мед пуғас міјан вір.
Ударнѡј норма серті сојанторсѡ богтам,
ѡај петам гѡрны пырыс-пыр!“

Ударнõ норма складнє гортõ вайс
дај шуис шпынжалитыр вьл ударник-дад:
„Ме коджура, кõt сад,
Пыр ошка тенõ, колхоз бат!“
Таг шуõм бõрын пõлат вьлõ кајис
да кујлис даскык лун,
Му гõрны ез i мун...

Кык тõлыг мыгтi сиктса јõзлы воис
Зев термасана турун пуктан кад.
Ударнõ норма Митрõпан дад сојис,
дај бара пондiс корсны лад.
Колхоз правленьõыг ез петав,
Пыр тонгõ јуралыслы: „Кывзы менõ, зон:
Те војдõр нантõ унжык сетав,
Мед ми-вок ужалыгьд лоас збој да јон.
Те ачьд, дона јортõј, тõдан:
Щыг вõлыд собдтõг оз гõр,
дај корõ унжык зõр,
А вõлыдлы-кõ зõртõ горшас лõдан,
Сек, муса вок,
Зев чожа ветлõ сылõн кок“.

Колхоз правленьõ ыщкысјаслы лезiс
Нан норма, шыдõс, сакар, шај.
Кыз колõ вõчны. сiз i вõчiс,
Щõщ Митрõпанлы сурiс пај.
даг сетõм нансõ сiјõ кутiс кõтны,
да страдна чõж ез вермыв гортыс петны:
Кор вiсõ мыш,
Кор вiсõ јур,
Кор сылы пыж
Оз некыс сур.

Кыз сегга вiзјас вьлõ вужан
да пуктан вын ударнõј ужын?
Ез ыщкыв, куртлыв Митрõпан,
Ез гожјав сылõн чужõмбан...

Нан idратигõн зiла кујлис сiјõ,
Колхозлыг мырсõмсõ ез тõд.
Пыр вõли паччõр вылын тõрõканõс кыјõ
да лудик вьлõ лезõ уна сõт.
Вьл тõвса кõзыд сегга воис.
сыш Митрõпанлы лоi мат.
Медбõрја шõрõм сiјõ сојис.
дај петiс корсны лад.
— Нан јукан плансõ, јортјас енõ зугõј!—
.Јос гõлõс бара лептiс Митрõпан:—

— Быд шленлы ӧтмындаӧн сожанторсӧ јукӧ!
Зев лада тајӧ план!

Сех шыґис-гыґис став колхознык котыр:

— Ен бӧбӧд, зонмӧ, шаӧ!

Те паччӧр вылын кујӧн, быттӧ кан,

Колхозсаӧ оз ло теныд нан!

Те, Митрӧпан, медажыд лодыр!

Колхознӧј уж вылын ез пессыв тенад сој.

Те ен-кӧ ужав—он і сој!

Дыш мортӧс он-кӧ чорыджыка велӧд,
да он-кӧ чӧрышт да он ӧлӧд,

Пыр колас сӧјӧ дыш,

дај уж вылын оз копырт ассыс мыш.

1933 во.

КОЛХОЗНӧЈ СІКТЫН

Сіктыс сіктӧ ветлӧдӧн

Аґґав, кыґи быдлаын

Лӧсыда да гажаа

Олӧ сіктса морт.

Олӧ сӧјӧ сещӧма,

Кыґи сӧјӧс велӧдӧс,

Кыґи щӧктӧс овнысӧ

дона Сталин јорт.

Јур вестаным ґирдалӧ

Јенеж вывсаӧ шондӧс.

Шондӧ улас му вылын

ґорӧґалан сад.

Сіктса мортлӧн ӧдлӧмыс

долыдлундӧн тырӧма.

Сіктса мортлы воӧма

Нӧмкофасан кад.

Петалан кӧ му вылӧ,

Оз-нын сӧнмад шыбычы

Омӧлӧк лок вӧв вылын

ґӧрыс да пу ґӧр.

Трактор сенӧ муркӧдӧчӧ,

Багатыр моз ужалӧ,

Важса ӧткаолыс моз

Му вылас оз ґӧр.

Кыщовтан-кӧ виґґассӧ

Гожа страдна лунјасѡ,
Ружтан шыа песѡѡмсѡ
Он-нын сетыс кыв.
Машинаѡн ыцкѡны,
Машинаѡн куртѡны,
Кыпыд лолѡн сылѡны
Гажа сыланкыв.

Ужыс ез ло сѡкыѡн.
Ужыс ез ло мустѡмѡн.
Ѳтув ужсѡ ужавны
Позѡ ворсиѡ моз.
Мездис сиктса војтырѡс
Немѡвојса гѡллуныс,
Вајис наѡсѡ, ембурсѡ
Сталинскѡј колхоз.

Сикт куѡаыс муван-кѡ,
Аззан, кызи сиктыслыс
Сѡветса култураыс
Вежис чужѡмбан:
Быдлаын выл школајас,
Фетдомјас, болничаяс,
Клубјас да магазинјас—
Быдтор аззан тан.

Котѡртѡны школаѡ
Сиктса јѡзлѡн челадныс,
Сералѡны, золгѡны.
Нымкофасигтыр.
Иѡтысан југыдлан
Тулсѡ налы востѡма.
Некод оз ло на пыс
Важ моз пемыд мыр.

Кыпыд ужѡн, зилѡмѡн
Вѡлнѡј сѡвет му вылын
Ассыс шудсѡ јонмѡѡѡ
Быд колхознык јорт.
Зормѡм пѡлјас, пѡчѡјас
Шенѡѡны да шудѡны:
„Ѳни весиг томмѡѡдчас
Ми код пѡрыс морт!“

ЈАНВАР 12-ѡд ЛУН

„Мыјла таз вѡчѡѡмыд талув,
Мамукѡј, вистав те мем?“

Мыла мэм ној палто сетін,
Комавны шоктін выл ком?

Мыла сің пелкөдін жырсо,
Быттоко чукортан пір?
Мыј вәсна асывсаң батө
Ветлөдлө нумјалігтыр?

„Зев-на те, Мітукөј, қола,
Сы вәсна нінөм он төд.
Талун өд Москваын вәссіс
Міјан Верховној Совет.

Талун став ужалыс јөзлы
Празнік, көт кытчо те мун.
Міјанлы талунја луныд—
Сөлдөмс кыпөдан лун.

Сы вәсна вөччі ме ачым,
Ној палто пасталін те.
Сы вәсна нумјалө батыд.
Сы вәсна пелкөдчі ме*.

„Төдлі ме, батөкөд кыгі
Бөрјысныд ветлінныд ті.
Кодөс-но бөрјід ті сетчо?—
Мамыслыс јуаліс пі.

„Мі сещөм војтырөс бөрјім,
Бур пыщыс коді медбур,
Кодөс мі радејтам, төдам,
Кодлөн сусвежөра јур.

Коді ас рөфіна вәсна
Ловсө көт пуктыны рад.
Ужалыс јөз пөвсыс міјан
Бөрјөма быд депутат.

А депутат пөвсас, Мітук,
Ем міјан меддона морг,
Став мувыв ужалыс јөзчөн
Велөдыс, вожд, Сталін јорт!“

Мітук портрет вылө індіс,
Сталін јорт сулаліс көн.
Ҷік бытто ловјадн сылы
Петкөдчіс Сталіныс сен.

Мам сылы вісталіс вожд:
„Кор Совет властыд ез вөв,
Ужалыс војтырлөн олөм
Шуштөм да лок вөлі зев.

Мыј сіјѳ шудлун да вѳла—
Ужалыс мортыд ез тѳд.
Пыр вѳлі корыс моз ветлѳ,
Семјаыс шыг нѳгѳ пѳт.

ѳві мѳ вѳлнѳј граждана.
Некодыс повны оз ков.
Асным законјас мѳ гѳжам,
Радлунѳн тырѳма лов.

Гѳллунсѳ, шоглунсѳ, Мѳтук,
Некор те тѳдны он кут.
Сталин јорт шѳщ теныд вајс
Јарјугыд олѳм да шуд!"

Мѳвпыштѳс Мѳтук да шуѳс:
„Мамук, ме богтса ѳѳк сіѳ
Бура да лѳгыда овны,
Сталин јорт велѳдѳ кыѳ!"

Јанвар 1938 во.

ПЕѳѳ DA Pѳѳѳ

(Басыа)

Кык морт,
Кык јорт:

Колхоѳнык Пѳѳѳ
да ѳткаоыс Pѳѳѳ

Щѳщ пуктѳсны пу доѳѳѳ пѳла-чер
сіа мѳѳѳѳчѳсны вѳрѳ лѳзны кер.
Брѳгадаѳ сен пырѳсны кыкваныс
дај тѳѳмалѳсны, кущѳм налѳн мог
да ыжыд-ѳ вѳрлеѳан ужлѳн планыс
да баракјасад гажа алѳ шог.

Мѳѳ луннас Пѳѳѳ кутѳс шуны:

„Тан, Pѳѳѳ јорт,
ѳѳк быттѳ горт,

Шыд-роктѳ оз ков весѳг пуны,
Щај, сахар,табак—ставыс даѳ.

Кѳѳ нем ен петав ескѳ тас!

дај оланѳныд танѳ кыпыд, шоныд.
Гѳѳрд пѳлѳсад велѳ уна кыга ем.

Сен лыѳѳысам-кѳ текѳѳ, вермас лоны,

Мыј мѳјан југдыштас јурвем".

Став вынгыс мырсѳ Пѳѳѳ.

ѳас кубометрѳн муркѳѳѳ быд лун.

А ѳткаоыс Pѳѳѳ

Оз Пѳѳѳ тужѳѳ мун.

Быд асыв сіјѳ сормѳѳѳѳмѳн чеччѳ
да јуб шај да нужмасѳ час-мѳѳ.

Оз жаліт кадсö вiзны сетчö,
Кыз вiтыс курiтчытöг уж вылö оз пет.

„Мем, шуö, термаснысö нiнöм.
Мем эептö некод зарнысö оз кiст,
дај јонасö ме тiлсыныд ог лыст:

Пыр мыкö вiсö кынöм
дај жукалыштö кок,
Кор поводданыс лок!“

Ез вермыв сiјö вöчны öтi лунö
Кык кубометрыс уна,
Кöт збылвылсö вöли кöрт код јон
дај чужöмбаныс гöрдöдöма—дон.

„Те дышöдчан тај, Рöдö,—
Сiк öтчыд сiјöс öвiтыштіс Педö.—
Оз шогмы вöрны лöлöјас моз тан.

Быт колö тыртны вöса план!“
„Ог аслым ужав!—Рöдö шуiс скöра.—
Мыј меным пeслöдлыны сој.

Ме быдтор назöникöн кера,
Мед сöмын колас лун да вој!“
„да кывзы, Рöдö, дорам мi выл öлöм...“

„Ог кывзы нiнöмтор!
Ме ачым тöда, овны кызi колö
дај тенсыд, Педö, iндöјас ог кор!“
„Те кывзы, кывзы...—Педö кaјтiс бара
дај көсјiс вiставлыны ставсö гöгöрбок.

Но Рöдö мöдыс крапкiс јара:
„Ог кывзы тенö, ог!
Те мукöд возын небыд парнад чупкы,
Мем текöд сорнитнысö дыш!“

Таз шуiс, сeсса пельсö ассыс тупкiс
дај вöрсыс регыд пышјiс, бытö шыш.
Мыј таыс артмiс позö тöдны:

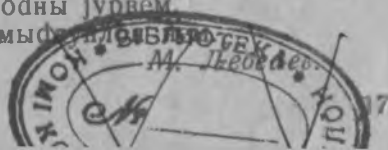
Ез бостлы Рöдö һан нi сöм,
Ез лöсöд аслыс пае нi кöм,
Ез понды пышјалигас кынöм сылөн пöтны,
Зiк лоi сiјö бытö бордтöм кај
дај бүрсö государстволы ез вај.

Кык норма вöрын Педö тыртiс
дај бостiс уна сöм да мукöдтор.
Ударник пöвсö ачыс асö пыртiс
дај көсјö тајi ужавны кöт кор.

Кöн Педö сама војтыр уна,
Выл öлöм сeни јонмö луныс лунö.
Кöн Рöдö сама јöзыс ем,

Сен налыс колö југдöдны јурем,
Мед помагас лок пемыд

БИБЛИОТЕКА
Респ. историко-Клeв
Кoм. АССР
город Сыктывкa

ВОЖДЛЫ

Талун, кор лолавсѳ морѳслы долыда,
 Воҗа сѳд јѳзлѳн кор шудѳн тыр олѳм,
 Сајалі јоран важ, вушјіс-нѳн во лыдѳн,—
 Теныд, вождѳ, медвоҗа чолѳм!

Талун, кор лебѳны лебачјас укладыс,
 Трактор шы борјастѳм му јѳрыс кылѳ,
 Јѳзлѳн кор серамыс јѳлаѳн јуклѳдлѳ,
 Теныд, вождѳ, сѳлѳмным сылѳ!

Талун, кор озырмѳм сѳктјасыс, карјасыс,
 Јаҗјасыс воѳм јѳз гаж вылын жуам,
 Томѳс кор быдѳн җік, мыјдта кѳт арѳсыс,—
 Теныд, вождѳ, атѳѳ мѳ шуам!

Сталин јорт! Карыс кѳт лун-муыс, пармаыс
 Выл олѳм течан уж враглѳн кѳ торкас,—
 Со кыла јѳз лоас ѳтторја армѳја,
 Сы пыцкын—Комѳлѳн корпус!

ДОМНА

(Поемаыс отрывок)

Вѳр щѳкыд сулалѳ туј пѳлѳн,
 Куш, кынмѳ конѳркоѳ кыҗ пу.
 Ар лѳсѳдчѳма вужны тѳлѳ,
 Со лымјѳн сажмовтчыштѳ му.

Јѳ вевта Сыктыв оз-нѳн гыав,
 Җор кѳҗыд тѳвсакоѳ-нѳн јон.
 Сеҗ асыв ломҗѳѳѳма кыа.
 Щыг сѳктын нора лавзѳ пон.

Туј куза Сыктыв катыд подбѣн
Јѣз кајѣ. Кушѣм налѣн мог?
Вѣнтовка сѣбрас, пѣшчал кодлѣн,
А кодлѣн чер да пѣлк наѣн ноп.

А јѣс тѣв ѣзтѣ, курчѣѣ лѣзѣн,
Со зѣн чушкѣ чужѣм бан.
Јѣз муно воѣѣ, асја кѣзыд
Оз повѣѣѣ, паѣмѣѣ најѣс тан.

Кѣт омѣл паскѣм, абу арса,
Пѣс бѣа сѣлѣм, абу кын.
Јѣз тајѣ муно Сыктывкарсан,
Мѣд мукѣѣ јѣзкѣѣ јѣтны вын.

Мѣд пыкны сылыс вѣрѣс тујсѣ,
Код лѣчтѣс гѣл јѣз вылѣ гыж,
Англѣјскѣј ружјѣѣн код сујсѣ,
Быд лун, быд восков вѣчѣ мыж.

Но кодјас, кодјас тајѣ том јѣз?
Кыс верман тѣѣмавны став нѣм,
Јѣз, кодлѣн палалѣма онјас,
Пыр соѣѣ луныс лун, оз чѣн.

ѣерт тајјас ставныс чѣлаѣ налѣн.
Код ез вѣв пѣт, кѣт мырсѣс нем.
Кос ез-кѣ панны тајјас талун,
Щѣщ налыс озыр перјѣс вем.

Со орчча зонјаскѣѣ том ныв,
Кыѣ сѣстѣм јенеж сѣнјас сылѣн.
Сѣз асыв сѣѣмѣѣѣс щѣщ нылѣс,
Кос јылыс чужтѣс сыланкыв.

Петѣм мѣ карјасыс,
Кыпѣѣѣчѣм сѣктјасыс,
Ѡтувтѣѣм
вок котыр—со кыла јѣз.

Лунјас кѣт букышѣс,
Вѣрјасыс щѣкыѣѣс,
Аѣѣам мѣ:
воѣѣас јенежыс лѣз.

Мѣ пемыдын олѣм,
Мѣ нем чѣж пыр полѣм,
І шог бѣрын вѣччыслѣм шог.

Мі јорім важ олѡм,
Мі смертыг ог полѡј,
І шуд вѡсна ког—міјан мог.

Вајас оз пошавны,
Ѓурјас оз падмѡбны,
Ковмас-кѡ

Му гѡгѡр кышовтам мі.
Лечыд кѡт војтѡлыс,
Кѡзыд зев лымјужыс,
Аззам мі:
војас—кыалѡн бі.

Мі пемыдын олім,
Мі немчѡж пыр полім,
І шог бѡрын віччыслім шог.
Мі јорім важ олѡм,
Мі смертыг ог полѡј,
І шуд вѡсна ког—міјан мог.

Јонѡс кыз уж вылын,
Збојѡс мі ког вылын,
Јѡз дорыг вынаыс
коді-нѡ ем?
Кістам кѡт вірнымѡс,
Еновтім гортнымѡс,
Аззам мі:
војас—шуда выл нем.

Мі пемыдын олім,
Мі нем чѡж пыр полім,
І шог бѡрын віччыслім шог.
Мі јорім важ олѡм,
Мі смертыг ог полѡј,
І шуд вѡсна ког—міјан мог.

*
* * *

Бур тујыс нывлѡн, мамыс тѡдіс,
Бур нывлѡн, тѡдіс, олас ног,
Но кывјыс вігталіс зік мѡдѡс,
Кор нылыс сылѡн когѡ мѡдіс,
Кыз венан мам сѡлѡмлыс шог.

— Те мыла, вылѡј, когѡ пыран?
Кос нуас олѡма јѡз мед.

Час сізім теныд сомын тырō,
Ез вōвлы долыд некор теd.

Ныв кілы ружјō кōрт зев чорыd,
Оз лōсав теслōм уклад дор.
Кад теныд бурещ вотны зоріq,
Том кокōн талавны веж бор.

Кад теныд бурещ пукны војјас,
Рыт горув сывны сыланкыв.
Ког ештас—воасны бур војас.
Зев омōль отсōг когын ныв.

Вес пуктан сōмын ассыd ловтō,
Сы понда јōзлы бур оз соd.
Вај кывзы мамлыс, гортын ов те,
Ен менгым сōлōм шогōн сот.

Сек мамлы нылыс вочавіqіс:
— Выл јōзлōн выль щōщ олан гам.
Оз вермы томјōз овны сіqі,
Кыз налōн овлісны ај-мам.

Кад гōллы гōрōд горшгыс рачны.
Гаж гōллы војdōр вōвли кōн?
Мыј сыс, волас кōт і празнік,
Кор вылад dōра, абу кōм.

Ныв кадын којліd сінва соqқōн.
Ті сывліd,—сылōм вōлі нор.
Пыр чајтліd—шудыс нывлōн возын,
Кор сылы сурō муса јорт.

Вес вōвли віччысōмыс тајō,
Ез лолыв ныв ескōмјас збыль.
Оз кокнōд мунōм верōс саяō,
Важ берdō соdō шогыс выль.

Кор верōс мунō војна вылō,
Кор шыгла челаd бōрдō кылō,
Пі муртса быдмас—салдат пу.
Нем пōсōн вынсōд вынтōм му.

Мыј міјан томлунјаслōн доныс,
Кор мортног олōм ез-на шед?
Ез, војас сещōм ез-на воны,
Вој пукны серам сорōн мед.

Ме некор сы вылө ог ышты,
Med корсны сөкыд луно сај,
Шуд воґыс виччысны јөз мишкын,—
Щдщ менам ког вылын ем пај.

Ен бөрд, ен дивит, мамөј, менө,
Кад щөктө овны меным таґ...
Ныв ачыс бөрдөм муртса венө,
I воґза воґков сылөн наґ.

/

Со, домна воис белөј тылө.
Бур отсөг сылөн—турөб вој.
Көт јортјас котыр колі ылө,
Но оз төд полөм, сөлөм збој.

Со, шочміс вөр, туј кежіс шорлан.
Шор сајсаң пуксө сотчөм сикт.
А со і керка, сиктыс торја,
Кыр јылын сижө өтнас ґик.

Важ, ічөт, омөл керка нөрө,
Кыз сөкыд ужыс муґдөм кос.
Пыр сижөс олөм кыскө шорө,
Көт мырдыс пыксө килчө пос.

— „Тан олыс кодкө бара ем-ө?“—
Сек мөвпыштіс да кежіс аң.
Сен оліс, сиктса ног, Көч Семө,
Гөл, вислос морт, но морт зев шан.

Көч Семө леґис нылөс гортө,
Med ічөт керка, сурас ін.
А гөтыр вердыштіс туј мортөс,—
Бур керан—овмөс сөг оз чін.

Ун воштіс Семен, торкґис уґдөм,
Ез вөвлы тащөм варов нем.
Оз орјав сорні сурөс куґа,—
Пыр воґө вылтор нывлөн ем.

Мыј керсө ылі муын, рочын,
Мыј вөсна колө нуны ког.
Гөл јөзлы белөјјаскөд воча,—
ґик ставсө төдө, мыј он богт.

А Семен мојдө сиктса олөм,
Мыј керө белөј чукөр сен...

Таҕ домна гѳдмаліс мы колѳ,
Мыј вермас кокѳдыштны вен.

Сек килчѳ голган сорнї торкѳ,
І пырѳ кыз Міронлѳн пі,
Код ордын мырсыліс Кѳч коркѳ,
Кор вѳлі вына сылѳн кі.

2

Јен бѳрын мѳдѳн Мірон вѳлі,
А керка—вїчко бѳрын мѳд.
Жын Сотчѳм сы гѳгѳр нем кѳліс,
Сѳд ужѳн перјіс кынѳмпѳт.

Быд бурсѳ ѳктіс гѳлјас кїѳн,
Ем мыјыс дум вылас оз ус,—
Кыз Мірон ошјысїс ас пїѳн:
Бат сертї муѳержык да сус.

Кыз бокї сїктыс воѳм понлѳн,
Ез вѳвлы некѳр сылѳн јорт,
Лѳг петіс сы вылѳ ныв-зонлѳн—
Ез еща гаж том јѳзлыс торк.

Но сес-ѳ мыјыс, пемыд војын
Кыз пїлыс вежінтїсны вѳм,
Нем кежлѳ колїсны кос сојѳн,
І сесањ Прокѳ—понјыс пон.

Уж індіс сылы белѳј чукѳр:
— Кыј, кодї болшевікјас дор...
Со мыјла сїјѳс, кад кѳт сор,
Кѳч орѳѳ вајіс рузган јуѳр.

3

Кор пыріс Прокѳ, пѳла вѳмнас,
Кор кельдіс Семен, лантїс чѳв,—
Сек ставсѳ гѳгѳрвоїс домна,
Но сѳрас јортыс—„колт“¹⁾ ез вѳв.

Туј вылын вермас лоны шѳбсѳм,
Ѵружје новлыны оз поѳ.
Серт ескѳ, ѳні домна шѳгсѳ,
Мыј сѳрас ассыс „колт“ ез бѳст.

¹⁾ „Колт“—револьвер.

— „Кыг теныд, Семен, тащом акаң?
Ме чajtлi, миґа, тан кӧч поз,
А вӧлӧм,—со-ӧд, јерӧмакан!
Со куцӧм кiсмӧ тани оз“...

Таз Прокӧ гудралӧ лок кылӧн,
А җепгыс перјӧ вӧснi гез.
Ез еша мортӧс пӧдты сьлӧн,
Кыз Мирон ставлӧн вiрӧс вез.

Ғерт, домна гӧгӧрвоӧ бура,
Мыј регыд лантас сӧлӧм том,
Мыј кодi белӧјјаслы сурӧ,
Пыр аззӧ сiјӧ ӧтi пом.

Но век-на тӧждысӧ кос вӧсна,
Враг јылыс јуӧр сетны кӧсјӧ.
Медбӧрја мӧвнiјас, бӧрја шог,—
Кыз вӧчны помӧз бостӧм мог.

— „Ме азза,—шуӧ домна,—сорми,
Те ордын, бур сӧлӧма морт.
Оз вун мед, Семен, мијан сорни,
Те мыы бура тӧдан сорд“.

Сек нывлы кызлӧн кулак iнмӧ
да вiрӧз зургӧ ӧзӧс вуг.
Лӧг ломзӧ секи Семен сiнмӧ,
I јурас мӧвнiјас сьлӧн зуг.

Кыз Прокӧ домна бӧрса мунӧ,
Лӧг сотӧ Семенӧс кыз би,
А јурсӧ чарлаӧн мӧвп вундӧ:
Со чер, бост, сӧт лок понјӧс, вi!!.

Ез вермы полӧм венны Семен.
Ӧд сiјӧ сӧмын—гӧль морт, Кӧч,
Ӧд полӧм чӧжсiс уна немӧн,—
Кӧч нiмсӧ новлiс баҗ i пӧч.

4

— Мыј кергӧ гӧгӧр, вӧт-ӧ вемӧс,
Кыг, мыјла тащом гудыр кад?—
Оз тырмы вежӧрнас Кӧч Семӧ,
Скӧн зугсiс сьлӧн олӧм лад.

Кыз повѣом пѣтка, лебѣис оѣбыр,
А јурас мѣвпјас—тувсов ном.
—Кыс, кущѣм жѣѣѣм тащѣм војбыд?
Со, бара зуртѣ килѣѣ пом.

І бара пырѣ Мірон Прокѣ.
Гырѣ сінмѣн былгѣ кодѣм јур...
Мыј вајѣ сѣрсыс, кущѣм локѣс?
Оз ветлы ѣтув ськѣѣ бур.

— „Кѣн сомна?—артмѣс Кѣчлѣн скѣрыс.
— „Ныв? Офіцерлы вѣѣѣ гаж!
Зев шапѣн колѣ кѣѣ ме сѣрыс,
Но штабын бырѣ збојлун важ.

— Со, Семѣ, коѣин теныд вајѣ,—
Гѣрд вина ыстѣс теныд штаб!
• Мі ѣтув текѣѣ ректам тајѣс.
Мыј лантѣн? Јуам! Кущѣм шап“.

— „Гѣрд вина јуны мѣвок гѣльѣс!“—
Лѣг Семен тыѣѣѣдны ез пов,
Кор сѣјѣ гѣгѣрвоѣс вѣлыс,
Мыј Прокѣ нѣѣѣ сылыс лов.

— „Те, Семѣ. јѣј, те—кѣч, те—полыс.
Те сѣмын кѣсјы,—медбур олыс
Став сѣктас лоан, Семѣ, те..
Ем сорнѣ, штабса могѣн ме“.

Кыз ордын ѣлѣм—Семен воѣын,
Сы воѣын—важлѣн сѣѣ ѣајт сер.
— „Кад!—мѣвпалѣ,—кад бостны воѣѣс!“—
Сін улѣ бара шедѣ чер...

— „Ој,—повѣис гѣтыр,—мыј-нѣ керѣн!
Те мортѣс вѣѣн, Семен, грек!“
Но верѣс бергѣѣѣѣс кор черѣн,
Бѣр лантѣс чујмѣмысла сек.

Ез ассыс Семенсѣ тѣѣ Марпа,—
ѣон кѣртѣн ломѣѣ сьлѣн бан,
Таѣ ѣкор сѣнјасѣн ез чарѣв,
Ез којлы бѣ, кыѣ ѣнѣ тан.

— „Ег мортѣс, гундырѣс ме вѣѣ.
Код нем чѣѣж пычкѣс јѣзлыс вѣр!
Ез еѣа лов-нын пѣѣѣты сѣјѣ,
Ез еѣа јѣзлыс сѣлѣм јѣр.

Јен ем-кӧ,—сыыг грекыс меным,
Мыј сеті пон чукӧрлы ныв,
Ег вермы полӧм ассым венны,
дыр јӧӧм вежӧрӧј ез сыв.

Јен ем-кӧ,—меным сыыг грекыс,
Мыј сорӧн пані Кызкӧӧ кос.
Но сӧјӧ грек ме вешта регыд,—
Ме чер ег пунктӧм вылӧ бост.

5

Кор тӧвнас Ежва јі куд улын,
Кын ешкын вевта кујлӧ рам,—
Он вермы ескыны, мыј тулыс
Җӧк тӧӧтӧӧ вежас сылыс сам.

Сек вывгыс јӧсӧ паҗас, туас
І востас віҗас вомӧн туј,
Мыј сурӧ паныд лӧптыс,—нуас,
Оз кытчӧӧ сарӧ ваӧ суј.

Кор вӧв моз мыргӧс кынӧм пӧтыс-
Кӧӧ Семен, Мірон ордын, җерт,
Ез некод чајт, мыј коркӧ мӧдыс
Кӧӧ лептас Кызлы паныд чер.

дыр, куҗа чӧжӧс лӧгсӧ Семен.
Лӧг чӧжӧс бат і пӧҗас немӧн,
Но воӧс кад,—он сӧјӧс дор!
Кыз тувсов ытва, оз тӧӧ дор.

Пон шојӧн кујлӧ Прокӧ шорын,
Лок турӧӧ—јармӧм жежыд ош.
Мед Семен петӧс тујӧ сорӧн,—
Оз, сурӧм ордым оз-нін вош.

6

Март тӧлыс самнас кызі кага:—
Лок тӧлӧн ымзӧ-бӧрдӧ, скӧр,
Лым чашӧ, пуркӧ, нуб јагӧ,—
Он тӧӧлы—бурасӧма бӧр.

Со, војбыд собалӧс сӧкт гӧгӧр,
А талун нумјалӧ-нін март.

Со, шондi ырjалo, кыз oгыр,
Руд кымoр сiјoс оз-нын гарт.

Лoз рoма jенеж сiнтo jорo.
Лым зарнi бiкiнjасбн тыр.
Со, лышкаj чiпeсo, jортeсo корo,
Кыз тoвнас, шонтысны оз пыр.

Том воjтыр—челад сiктын жбoзo.
серт, мустoм талуы паччoр бус.
Oз jорт-нын гортo најoс кoзыд,
Oз регыд зoлзoм нaлoн кус.

Но кoн-нo, тaщoм гажa лунo,
Мыj керo мiјан jорт—том ныв?
Joз локтo краснoјjаслoн уна,
А сылoм сoмналoн оз кыв.

Oз тыдав сiјo jортjас радын,
Oз накoд мезмoм сiктoд мун.
Кoн сiјo долыд, шуда кадын,
Кор ыжыд венoн пансiс лун?

Зор кoз пу улын, Ежва дoрын,
Bip гoптын куjлiс сылoн шоj.
Збoј сoлoм кусi, олoм opi,
Кор вoлi помасo-нын воj.

Лым волпас вылын сoмна узo,
А вывтi тургo зoла jол,—
Зор кoз пу кiстo лапjас куза,
Кыз нывлoн мамыс, сiнва мол.

А гашкo тaјo долыд сiнва,
Мыj шондi-тувсов, jенеж-лoз,
Мыj емoс кустoм, кувтoм нiмjас,
Oз вунoд најoс мезмoм joз.

ИСПАЊИЈАСА JОРТJАСЛЫ

Мед ылын мiјансањ Еспањ,
Mи сoлoмoн—кoн вoла дoрсo,
Став мoвпoн—тiјанкoд мi орчoн,
Oд ег-на важoн
„Mip da њан!“
„Став власт сoветлы!“
Асным горзo.

Кор дорјид вірнавд Ірун,
Шог сор щдш радліс міјан сдлѳм,
Мі горзім—
Повтѳм јортјас, чолѳм!
Ѳд агным таѳ-жѳ, ез-на вун,
Мі перјім шудѳн чукја олѳм.

Пыр ескѳј,—шедѳ кобын мез.
Ті венѳѳј сіѳ, фашізм мед тѳдіс:
Оз ло, мед ужалыѳ јѳз пѳдіс,
Код чужтіс повтѳм долорес,
Код шудлаѳ вескыд тудѳн мѳдіс.

Геројство тіјан, повтѳмлун
Став мірлыѳ сдлѳм ѳзтѳ біѳн.
Кад воас,—ѳтув ужлѳн піјан
Став локкѳд павам бѳрја кос,
Став локвын немкежлѳ сек віам.

Сек кыптас мезмѳм јѳзлѳн јур,
Морт увтыртѳм сек зікѳѳ бырѳ.
Шуд пуксас му вылѳ, мед дырѳн,—
Урал, Астуріја і Рур
Уж шыѳн, гажѳн ѳтмоз тырѳ.

ЛОТЧИКЛОН БЫЛАНКЫВ

•Соз кышдн тббыс,
 Ыркыд сынбд,
 Вај лолышт,
 Сывны кдсја ме.

А гора вөрва,
 Сылбм шысб
 Јбз пбвсб леббд,
 разбд те;

Мед кывзб
 шапгыс ужув муыс,
 Јон косын выл мїр течыс јбз,
 І вылын—
 Марс,
 Сатурн,
 Венера
 дај бокин—
 кымбр (потїг моз).

Мї, мотор,
 Выл туј вогтны бостчїм;
 Мї лебам сет,
 кыт ез мувлы фед...
 А тенад федыс
 Вој Уралын
 Гбд руда пыщкын кујліс сек.

Сы ббрын
 батјас думын гартчїс
 „О, ескб пелпомын-кб борд...
 Сек лебзылі-жб ескб вылб;
 ез ковмы ескб туј да сод“...

Ез быдмыв најб сојб бордјыс,
 Ез петав
 налы сешбм шуд:

Батō нем чōж јōзлы
бертлōм уж;

Јōз ордсан мунліс војна вылō,
І вōлі кōт
јона-на том,

Сен
пула вајіс сылы пом.

Ме секі
Сōкыда гіжті олōм,

Зев локōн
Вічміс челаџ кад;

Мыј возын мыччас
олōм кудјыс,

Та јылыс
Немтор, џерт, ег тōд.

І мустōм олōм
дыркоџ кысгіс,

Сыр ворсіс
Гōлјōз дојōн шог,

Но сіјōс
кыптыс кыа веніс,

І војыв овмōдчіс выл ног.

Мі пусім
выл мір течан гыас,

Јон ужас
песгім вој і лун;

КІМ німа кыпыџ знамја улын
ас пыщкын калітім јон вын.

І бні
бостчім ыжыџ ужō:

Вој тундра вомōн востам туј...

Со,
лебам сет,
кōн швачкō кōчыџ,
кōн ѓнōџ ез-на вōвлы морт.

Мі вермам венны быџса сōкыџ.

Страна,
победа мыччам теџ;

Баку,
џонбасс,
Уралōс јітам
ылі тундраса карјаскōд.

Но, кывзōј,
Марс,

Сатурн,
Венера;

I кывзы,
гартчыс кымөр пласт.
Выл вермөм жылыс
Ми талун сылам,
дај воғо мөдам
сывны тағ.

1933 во

ТУВСОВ РЫТЫН

Рыт пуксігөн нағдиңк уғмөдчис жу.
Ва вылынсылсны гыјас.
Сінлы чуғ тыдавмөн оналис ру
да мөдиси серласны бығјас.

Гырғаа коғ нырғ жылын олма *) кыз
сүгдис веж корјасөн ворсны,
Тыдалө, сывыштіс лунпомға муғ,
Тыдалө, лөсөдчис уғны.

Кыз улө сикт помсаң локтіс том ныв,
Веж ростор чегыштіс, пуксіс.
Кыаыс сажмөдчө. Жыж-нин оз сыв;
А олмыс лунға коғ кывтіс.

Сикт шөрын јурјалө гудөклөн шы.
Ју сајын тракторіст гөрө,
Тракторнөј илугјасөн пэвсөдлө му
I, ужаліг, лывкјөдлө-сылө.

Гажа да збој мијан сталинскөј нем.
Окота со арыс петны
да ужыслы сетны став ебөс, мыј ем,
I вермөмјас вылөс век сетны...

Кыаыс сажмөдчис. Оз-на сыв жыж.
А трактор век жу сајын мургө.
Ун піб вөјтчөма мелі јон кыз,
Улас—зон сорнітө нывкөд:

*) Олма—пöрысінк.

— дольд мем, дуга, мыј те тракторіст,
да содтөдөн тырталан норма.
Ме абу-жө омөл зев, кызі танкіст,
І уж куза ордјысны кора.

— Гета тедрадпырыс, Васук, ме кі,
І текөд ме ордјысны кута.
Граніца візны сен мөданныд ті,
Прімернөј уж тани ми бетам.

дунаөс сыліөд сывјыштіс сыв,
Парјасө інмісны парјас.
Сөмын здук-мөд мысті бөр мөдіс ныв
Горнілыс віставны кывјас:

— Гажа да збој мјан сталинскөј нем,
Веж петө овны і овны
да ужыслы сетны став ебөс, мыј ем,
І быдлаын медвозын лоны.

Во мысті мела те бөр татчө лок
да шуднымөс гөрззалам өтла;
Ордјысан ужнымлы вөчам ітог...
Сек јонжыка вылыс ме кутла.

Шонді бөр мыччысіс. Сыліс-нін жыж.
Ју сајын трактор век мургіс.
Узөмыс садміс-нін нөрысјыв кыз;
Сек том пара сы улыс муніс.

ПОЉАРҢКЈАС

дорушөдн сулалыс јі пластјас вылө
Вест куза пукбыліс поларнөј лун.
...Тажө лун јывсыс став мірыс то сылө,
І коласны немјас, а сылөм оз вун.

Оз вун, кыз геројјас куз туј бөрын честөв
Јі пласт вылө колісны вір рөма флаг;
„Мурман“, „Тажыр“ вылө сөлісны нөлөдн
І сылөмлы бөрјісны мыла јон такт.

Кор суднојас Сталинлаң бөстісны тужсө,
да на улын черјасны мөдіс кыз јі,
Му вывса став јөзыс кывзісны шысө,
І медјона—Сталинскөј странаын ми.

Ме каплаһи вәли щәш кывзыг јәз пын,
І кывзи щәш налыг ме збој сыланкыв;
Кәт тәда, тi ефир гы кәвтiннәд ставән,
Но сылбмыг вәјәда кымынкә кыв.

Сылысны: „Прәста сiз пасјалин кәзыд,
І бушков те прәста песiн сәд вын:
Помасiс морт вылын ыждадан немәд;
Мi, сталинцы, тi возыг рағим сәд стын. *)

Ен вермәј тi чегны большевикјаслыг вынсә,
Ез повәдәд i мiјанәс тiјан лок грәс.
Мi пасјим да пасјамә быдсама стынсә;
Мi—выл мiрлән зәризјас, выл сама јәз.

Мiјанлы Сталин јорт маршрутсә сетiс,
Партија коғналис збојлун да вын.
Рәфина, став јәзән колләдiг, ыстiс
Војывлыг сывдны немәвәј кын.

Уж сајын лебзiг моз мунiсны лунјас;
Әкмысәз чукәрмiс тәлыслән лыд.
Партија шуiс: „Бәр бергәдчәј, јортјас:“
Бәр рәфинаә мәдны пә вома кад.

Прәшшәјтчылам, јi пласт, но огә дыр кежлә:
(Отчот мiсән вiччысә вожд Сталин јорт,
Рәфина пијансә волены корә)—
Мi те орәдә волам-на уна го морт.

І рәднәј матерiк суднојаслы паныд
Гы бәрса ефирлыг ләғалис гы...
Сындыс ләјкјалис вәвлытәм кыпыд—
Странаса став јәзлән кылис тан шы.

„Воыг бәж талалiг лебзасны војас,
Вевсаән водасны уна го нем—
Отважнәј примернәд век јаругыд колас.
Век ыпјалас, ломалас тiјан збој нiм.

Слава да чест тiјан, повтәм четвјорка,
Мiрлы код мыччәдлiс мужество, вын,
Код јылыг сылә быд тоштәм i тошка.
І сылбмыс код јылыг некор оз вун!

*) Стын—крепост.

Волѓ-жѓ, волѓ тѓ, ыжыд, јон гѓстјас;
Рѓѓна став јѓзѓн шевгѓѓс сыв:
Кутлас, кыз мам ассыс раѓѓтан пѓсѓ.
Кутлас, кыз мусукѓс раѓѓтыс ныв*...

Март 1938 во.

ТОМЛУНЛѓН ГЫЛѓМ

Косјас лаваѓ сунјалиг
Збоја кыпѓѓчам вылѓ;
Вѓрным доршасѓ,
Пышкѓсын пузѓѓѓѓ вын;
Мѓјан кѓ-кокјас зумышѓс,
Сѓлѓмјас пымѓс:
Косјас лава пыр
Олѓмлѓн нужалѓ нем.

Тажѓ нем јывсыс
Томјѓзлѓн течѓѓма сылѓм,
Сывны бостчыны
Важѓн-нын бѓрјѓма тон;
Мылаа горѓѓѓ,
Вѓрваѓѓ јѓлаѓн јургам,
Мѓјан вынјѓрлы
Њекод ез муртавлы пом.

Мѓлљѓнјаса кокшыѓн
Шалсјамѓ воѓѓ.
Зыкнас быдмасас,
Тѓбјасас паскыд мушар,
Ужлѓн знамјасыс дѓлалас,
Почлаѓас збоја:
Са сѓѓѓ војын,
Кѓѓ луншѓрын—
іткоѓѓ век јар.

Мѓјан мускулјас султѓѓны
Зелтѓѓмаѓс сѓнјас.
Пансас бој—
Бордјас шевгѓѓѓѓ, даѓ...
Лебѓам бој шѓѓрас,
Жугѓѓѓѓ,
 пасјам...
Оз суз пула,
Оз повѓѓѓѓ ѓ газ.

Міжан знамја,
Ношта жаржыка ломчас,
Ужын уна пѡв содас поток,
Коммунизм вѡсна
Штурм вылѡ петас
Капітал мѡрса
Став мѡ коѡ вок!

1935 во.

УЎНЫТѡ СЕКІ АБУ-ҢИҢ КАД

Кор олѡмыс
чегјасѡ лыдтѡм выл горѡн,
Кор җѡрдалѡ сѡјѡ
да шлывгѡ збој шорѡн,
Уҗны сек, вокјасѡј,
абу җѡк кад!
Ыпјалѡ сѡлѡмыд,
ужавны рад;
Ѳд колѡ сек
ставнымлы
кокыс-кок мунны,
Выл сылѡмсѡ
ѡтвылыс
горѡнжык сывны,
Важыслыс вужјасѡѡ
ѡтвылыс бертны,
А сѡҗ-кѡ, сѡерт
уҗнытѡ абу җѡк кад,
мѡјан том сѡлѡмным
уж дырјѡ рад.

1930 во.

КАЛКОВА ДОМНА ЖЫЛЫГ БЫЛАНКЫВ

Те, домна, те, домна!
 Те жон тышын кулін,
 Те шуд вѳсна пуктін том лов,
 Мед шедѳдны мездлун
 Сѳветскѳј том мулы,
 Мед ужалыс лока ез ов.
 Штаб краснѳјлѳн мѳдѳдѳс
 Белѳјјас тылѳ;
 Сен некымын морта отр'ад,
 Мед белѳјлыс тѳдмавын
 Вынсѳ і лыдсѳ...
 І сы вылѳ те вѳлін рад.

Со шочмѳсны пујас,
 Со ердвылын тујыс,
 Со неылын Помѳздѳн кыр...
 А Помѳздѳн сѳкт шѳрын
 Кујлісны шујјас,
 І жежыд лым лѳбма гырѳ.
 Те сѳкт дорѳ вѳіг,
 Пыр наѳѳнѳк сылін,
 І ас дѳнад вѳлін зев стрѳг.
 А сѳлѳмгыд помтѳм зѳк
 Ескѳмлун кылін
 ѳавраг дѳнѳ муртыштѳм лѳг.

Но врагјаслѳн нырѳсыс
 Казалѳс тенѳ,
 І туј ез ло пышјыны бѳр.
 І врагјасыд бостѳсны
 Тенѳ сек пленѳ,
 І пыткаыс вѳлі зев скѳр.
 Те ѳвер сама пыткалы
 Повтѳг зѳк шулін:
 „Вај палачјас бостѳј жѳ лов!
 Ме ужалыс јѳз вѳсна,

Шуд вѳсна кула,
 I кулѳмыг нѳтi ог пов...
 Но, тѳдѳj-жѳ, палачјас,
 Кад регыд воас!
 Мыj тiјанѳн кiстѳма вiр,
 Сек тiјанлы, палачјас,
 Кывкутны лоас,
 I смерт возас сувтанныд тi!°
 Сек зверјасыд шыщлiсны
 Кiтѳ i коктѳ,
 Но ез тѳдны тенсыд мог-туj,
 Сек шыкјасѳн тоjлiсны
 Тенсыд став боктѳ,
 I ji кудjѳ лејiсны шуj.
 Те, домна, те, домна!
 Те jон тышын кулiн.
 Те мезд вѳсна пуктiн томлун...
 Со кыз во-нын зорғалѳ
 Шудлунѳн муным,
 Но образыд некор оз вун.

ЧУЖАН СIKТ

Гiја Великѳj Октябрскѳj
 соц'алистическѳj революцiјалѳн
 20-ѳд годовшщiвалы

I

Рѳмпѳштан ју куза
 „Шевченко“ пароход катiс.
 Крут бужѳд берегѳ
 Кучкыiс езыса гы.
 Мѳдлапѳв слудаѳ,
 Рѳмпѳштан ју дорсан матын,
 Зѳмгiзѳ лыкасiс
 Пароход горѳѳѳм шы.

Пароход матыстчiс
 Ежва ју крут берег дорѳ,—
 Сетчѳ, кѳн вѳлiны
 Нумјалан чужѳма јѳз.
 Јѳзјаслѳн гiнјасыс
 Менѳ кѳт берегас корѳ,
 Но менам морѳсын
 Кыпѳдчiс бушутчан дрѳж.

Чужан сiкт! Чужан сiкт!
 Сѳлѳмѳj те дорѳ воiс,

Но ассыд быдтасто
Кытчоко примитан он?

Кодыр ме восковти
Чужан сикт берегыс выло,
Моросын ношта-на
Ыпвѣтис пѣлыштан би...

Сиктланыс јуралис-кылис
Кыпыда-кыпыда сылом...
І чужан сикт меланѡ
Чургѡдис со лыда ки.

Чужан сикт куз тујѡ
Курыда мѡбѡбдѣлис менѡ,
І татчо ме кок помѡн
Ег тувчыв кыз ѡти вѡ.
Талун-жѡ чужан сикт
Пѡса зев примѣтис менѡ...
І кыз ѡти во бѡрын
Ме воын чужан сикт со!

—Іван Грѣгорјевѣч,
Узнытѡ мѣјанѡ кајам!
—Мѣјанѡ! Мѣјанѡ!—
Шуѣс таз уна дас вом...
І кык сѣнмѡј јѡз пыщкѡ
Горша зев сацкысѣс менам,
Кыщѡн кѡн сулалѣс:
Пѡрыс і, мѣча і, том.

— Іваныд ѡти,
І быдѡнлы сѣјѡ оз тырмы,—
Вѡлѣстѣ менам сек
Петыштѣс шутѣтан кыв...
І радѡјла кѣјасѡј,
Морѡсын сѡлѡмѡј сырмѡ...
— Мунам-нѡ мѣјанѡ—
Шуѣс сек Пѣлалѡн ныв.

Јѡз чукѡр пыщкын
Керкајас дорланѡ кајѣг,
Пѣлалѡн нывкаыс
ѡти кыв весѣг ез шу.
І кодыр-нѣн торјалѣм
Јѡз пыщкыс кыкѡн,
Нывкалы шуѣ ме:
— Горнѣсѡ војланѡ ну.

А нывкалы, буракѳ,
Сорнлѳн панан бур сурѳс
Томінік вежѳрас
Пырыгѳм-пырсѳ ез сур.

І недыр мыгѳ ме вылѳ
Лептіс лѳз чѳтлач коѳ гінјас.
І гінјасас тыдаліс
Нывкалѳн томлун да шуд.

Сорѳн-нін волпасѳ
Узыштны-шојчыштны воді,
Сѳмын-тај кытѳѳкѳ
Пышѳѳма муѳѳм да ун.

Талунја серпасыс
Вежѳрѳ коѳѳан ру кајіс,
І куѳ војбыд бергаліс
Гін воѳын талунја лун.

II

Шондіыс муртса-на
Вѳр јывті мыччыштіс нырсѳ.
Чужан сікт уѳѳ-на—
Јѳзјаслѳн сорні оз кыв...
— Іван Грігорјевіч,
Палѳѳчыв,—кыщовтам мујас,—
Кыла ме Пілалыс,
Бур бат моз, чуксалан кыв.

Пілакѳѳ мујаслаң
Њѳжѳѳнік мѳѳѳѳчім кыкѳн,
Њѳ сорнісѳ панны ме
Кодарла помсаң ег піст...
І керкајас дорланті,
Улічѳѳ ѳѳжѳѳнік кајіг,
Чусмыштѳм серпасјас
Вылмѳѳіс Пілалѳн віст.

— Татѳн, со, вѳлі сек
Кіпыѳѳс пѳстаѳѳс мујас,
А мѳѳа-мѳѳ мујассѳ
Јансѳѳліс турунѳѳм бор.
І быд тулыс јѳр шѳрын
Клача коѳ вѳв бѳрса ветлім,
І быд тулыс пѳль пыщкын—
Пу гѳрлѳн зуртѳмыс—нор.

Војасџн таџкџн
Вежџрын наџеја пџжлім:
„Ар помыс во вуџмџн
Њансџ-нџ оз-џмџј сет“.
А ар помыс џтџ тор
Мџјанлы—гџл јџзлы, долліс:
„Њан корсны семјалы
Локтан во тулысџан пет“.

І тулысын јџз орџ
Гожјыны, џан корны мунлім,
Закладџ пуктывалім
Гџтырлыс вурун дукџс...
Гожса выј вџјалан лунјасџ
Озырлы турунсџ пуктім,
А куџ тџвбыд іџасџн
Вердлывлім медџџрја мџс...

Таџ скџр пырыс важ јылыс
Пџлалџн повестыс кысџс...
А лебачјас садмісны—
Панісны куџ сыланкыв...

Ежва ју сџџ ваџн
Берегџан Пџлакџд мысџг,
Пџла кор лагтыштџс,
Ас јылыс бџгтџ ме кыв:

— џаскујім арџсџн
Казакџ ужавны муні.
Шондікџд чеччывлі,
Шондікџд шџџсџ ег вод.
Мырксана ужјасџ
Гожџмбыд кежлџ ме сунлі,—
Унаыс волпаснас
Вџвли мем—земља-му под.

...Вот џтчыд, џтџ ар,
Уж вылыс сорџн-нџн воі,
Кынџмџј сумалџ,
Кџ-кокјас кынмџма—јі.
А купечлџн семјанс
Чџскыда уџџ-нџн вџлі...
І менам сек јуагтџг
Сојанџ інмџџчџс кџ.

Аскџнас вџтџн моз
Купечлыс броткџџџџм кыла:

„Сіџ-нџ сещџмі—
Њужџџдлџ горшадан кіі
Час сіџ чеччылас,
Кушџмжык ыланкыв ылас...
І менам сек чуксавтџг
Полџмџн вогыштис ын.

— „Но, Иван, кџмас-жџ,
Пастав-жџ ассыд бур паскџм“,—
Купечлџн сџрныс
Ез кысы мекџд зев дыр.—
— „Ывлаыс паскыд тај—
Сетчџ те, мајбырџ, тџран.
Но наџ кусџк корыштны
Міјанџ некџр ен пыр“.

Купечлџн керкаыс.
Ѡџссџ ывлаџ востис;
Туј ылџ кџџајка
Весігтџ менџ ез верд...
Аскіа лун јылыс
Вежџрын лок мџвпјас пессіс,
А тџрытлџн серпасыс
Сіивоџыс дыр-на ез берд.

Арса вој кољавны муна,
„Кытчџ-нџ, кытчџжык
Лџок корыс Ванџтџ
Уџзысџ прімітас код?
Алі-нџ сунышта
Ежва ју кџшасџ—јјрас,—
Відлыны ковмас мем
Кушџмжык јјрыслџн под?..“

Шуштџм лок мџвпјасџн
Куџ лунтыр венласі џтнам,
А отсџгсџ корысгы
Њекџд џік секі ез сет...
Рынышын уџгџн
Вежџрлы шуіс таџ вџтџј:
„Ассыд шуџ корсны те
Аскі-жџ куџ тујџ пет...“

І петі... І куџ тујџ,
Бок ылџ џшџді мешџк,
Корігтыр муні ме,—
Вџвлі сек шыг нысџ пџт...
І куџ кад чџж корысі,

Корсыҗи, корсыҗи сiҗс,—
Рынышын узиҗн
Мы меным вiсталис вѳт.

И таҗи-жѳ ужавны
Сiктҗасыс-сiктҗасѳ ветли
Наҗеҗа пѳжѳмѳн:
„Шудыс-нѳ оз ѳмѳ сур?“
дыр-ѳ да кытчѳҗас
Куҗ туҗсѳ ветлиҗн воли,—
Сы мында серпасыс!
Менам и оз помнит җур.

Со кушѳм олѳмыс
Гѳль җѳзлѳн вѳвлывлис важѳн,
Кывҗасѳн вiставны
Кодѳс те җеҗкыҗ он куж.

.

III

А талунҗа олѳмыс
Миҗан, со, тырѳма гажѳн,
җѳзҗас пѳс сѳлѳмын
Вужҗасис шудыслѳн вуж.

И Пiла даҗ чужѳмыс
Чуҗырыс кытчѳ-кѳ быри,
Каҗавтѳг пыдысан
Кыпѳдчис долыдлѳн нум...
Шондiлѳн җугѳрыс
Колхозник керкаѳ пырис.
И чужан сiкт палали,—
Кылис том музыка шум.

— Со, виҗѳдлы есчѳ те,—
Пiла даҗ чургѳдiс кисѳ,
— свореч код картаҗас—
Мѳсҗаслѳн красуҗтчанiн...
И мѳсҗас да куҗанҗас
Петiсны... петiсны сетыс.
И гыч код-жѳ мiчаѳс—
Тошiсѳн он җеҗышт гѳн.

И Пiлакѳд дырмыст-нын
Сiктлан бѳр катовтiм кыкѳн,
А сорнылыс ег кужѳ корсысны,
Кѳн сылѳн пом.

І кымын мі сорнітім
Талунја олдымыс жылыс,
Ме возын Піла дад
Кажітчіс томгыс-на том.

— Аққан, со вешісны
Боржыс да пощдыс жагас;
Аққан, со кушдыма
Гыасды колхозной жор.
Оні, со, бор берды
Оз крукас пдылдын агас,
Оні, со, жор шорын
Оз-нын зурт пдылдын гор.

Меліа жігдыдіс
Шепжасды колхознык Піла,
Кызі-тај кагадыс
Малавлды ддыора мам.
А шепжаса мореті
Кутісны ветлыны гыжас,
Асја-вест шонді вој
Мореыс ез-нын вды рам.

І гыасыс мореыс
Москваган серпасжас вајис,
І мдывп выды усі мем
Завод і жортжас, і уж...
І мдывпжасды вужісны
Лунвывса горизонт сажды,
А сінжасды аққисны
Нум чужтан колхозной уж.

— І бды сетды мунан?
— да, бды сетды—Москвады муна.
— Те шойччыны волін?
— Шуд усі волыны мем.
— Оты тор, кора-кды,
Ескды те сетчанас нуан?
— Кызіжык адресыс?
— Адресыс? Москва кар, Кремль.
І кор сетды пыран,
Те вгстав таз: Сталін жорт, вајі
Ыжыдыс-ыжыдыс чолдым кыв тед.

Вгстав, мыј зев ылі,
Зев ылі Војвывса крајын,
Гдыгдыр кды сулалды
Помастды зарныа вдыр;

Вістав, мыј зев ылі,
Зев ылі Војвывса крајн,
Важөн кѳн олѳмыс
Шогысла пыщкас ез тѳр,—
Шу, ѳні сен зорзало
ѳолыѳѳн, гажѳн тыр олѳм,
ѳні сен абу-нын
Њекущѳм корыс ны, гѳль;
ѳні сен аскіа лун жылыс
Полѳмтѳг олѳ
Кага і, том морт і,
Верстѳ і, пѳчѳ і, пѳл.

ГЫВ ВАЈ, ТӨЛӨҮ

Петав-жѳ, војтѳлѳ, паскѳдлы сыв,
 Лебзыв-жѳ, лебзыв те пармајас выв,
 Кыщовт став сиктјас і гажаа сыв
 Комі јѳз олѳмыг бур сыланкыв.

Тѳдлін те, војтѳлѳ, комілыг важ,
 Тѳдлін те најѳлыг став „олангаж“:
 Кынмалѳм, шыгјалѳм, сіркурыд шог,
 Важыга олѳмыг став сікас лок.

Ачыл те, војтѳлѳ, вѳлін пыр нор,
 Шуштѳма тенад сек кывлывліс гор,
 Гајтѳма кыщлавлін муыв і јаг,
 Кѳнјасын ужавліс коѳѳр беднак.

Сінвоғад, војтѳлѳ, мунлывліс пыр,
 Гѳль јѳз кыз кістлісны нылѳм да вір.
 Јуковтлін кодыр те пармаса кѳж,—
 Најѳкѳд ѳтлаын бѳрдыштін шѳщ...

Петав-жѳ, војтѳлѳ, паскѳдлы сыв,
 Лебзы-жѳ, лебзы те пармајас выв,
 Кыщовт став сиктјас і быдлаын сыв
 Комі јѳз олѳмыг бур сыланкыв.

Сылышт вај, војтѳлѳ, ѳнїја кад,
 Те воғ кыз копрасѳ веж, міча сад,
 Му вылын розјалѳ, шептасѳ шањ,
 Гусѳнык шѳпкѳдчїг, колхознѳј нањ.

Текѳд кыз ворсѳ заводјаслѳн шын,
 Воыг во сылѳ кыз јї-море кын,
 Текѳд кыз ордјысѳ јон лебач кѳрт,
 Некущѳм паѳмѳдчѳм коѳѳс оз јѳрт.

Јѳз костын дружбаыс јонмѳ кыз пыр,
Олбмыс гажлунѳн чукјасѳ тыр,
Шудаѳн быдмѳны том пѳ да ныв,—
Став јывсыс, војтѳлѳј, вынјѳра сыв.

Комѳ јѳз кущѳмѳи шуда да рад,
Талун кыз бѳрјыссѳ сен депутат—
Ужалыс војтырлѳн меддона морт,
Мѳјан учѳтел ѳ друг Сталин јорт.

Getic kod mѳјанлы ыжыд мездлун,
Getic kod mѳјанлы шондѳа лун,
Гажаа сывны ѳ сорнѳтны кыв,
Та јылыс, војтѳлѳј, медгора сыв.

ГЕРОЈАСЛЫ

Војвывсаѳ, теныд, јѳз-герој,
Испанскѳј војтыр, повтѳм сѳлѳм,
Мѳ ыстам бѳѳн ыпјан чолѳм!
Класс куза тѳјан вок да чој.

Мед лечтѳ тѳјан вылѳ гыж
Сѳѳд кырныш чукѳр—фашѳзм свора,
Мѳ став мѳр паста шуам гора:
— Не венны сылы тајѳ тыш!

Не бостны сылы кар Madrid!
Не мырдѳыны сылы свобода!
Весшѳрѳ кѳзѳ муыв пода
Мезд муѳ пула да ипрѳт.

Кор тѳјан кѳныд кутѳ меч,
Кор тышкасад кыз збој Хасѳнта *),
Сек код-нѳ вермѳмјастѳ чѳнтас?
Сек кодлѳн венас-нѳ картѳч?

Ѓ тѳјан радын Хельѳс **),—
Оз ѳтнас вослав,—најѳ сурсѳн,
Том војтыр вылын кутѳ јурсѳ,—
Грѳз воѳын некор бѳр оз кос.

*) Хасѳнта Перес Алварес—томынк ныв-бојец, кодѳ мјатеж заводѳт-чѳмсаѳ тышкасѳ „сталнѳј колонна“ радјасын мјатежнѳкјаслы паныд да геројскѳја кулѳ фашистјас ѳтѳ атака дырјѳ.

***) Хельѳс Гомец—томынк малар. Куш кѳјаснас ѳбостѳс Каталонјаса площадь вылын мјатежнѳкјас штаб-квартѳра дорыс медвоzza пулемјот.

Мі тōdam дона кушōм мезд ;
І кызі сōлōм тїян пуō,
Кыз беззаветнōй тышō нуб
Хосе діас да сōлорес.

Вај, тувчōй, воэлан, сїзкō, ті
І тōдōй: пыр мі лоам тїкōд;
Тї нōтчыв онō вошōй пїкō,—
Пыр лоб отсōг сетыс кі.

Зев матын локтō сїјō час,
Кор кырныш чукōр зїкōз чердō
І ышловчōмōн петас ердō
Мезд перјыс јōзлōн нумыд глас.

ОЗ МУРГЫ ГЫМ...

Оз мургы гым, оз чардбі савкјы југōр,
Оз јенеж вывсаң ушатыс моз зер,—
Звер ешōн локтыс подлōй банцит чукōр
Јōз муō кōзō снарадјаслыс шер.
Быд бокын бі. Зон сїктјас, быдса карјас
Шын јылō кайōны пыр лун і вој.
Јōз вōла вылō усласыс варварјас
Став мїр сїн воэын нубны рōзбој.
Сурс лыдōн усō версѣд јōз і пōрыс,
І враг кі помыс челаѣ бостō дој.
Му вылыс, лудыс, сїктыс і кар шōрыс,—
Быд бокыс азған уналыда шој.
Оз Јанцзы ју сōз васō ассыс кылōд,
І Хуанхе оз лōзōн рōмав чїр,—
Кїтајскōй паскыд ыбјас, сонјас вылын.
Сет мїрнōй јōзлōн вїзувтō пōс вїр.
Но хїшщнōй понлōн сōлōм оз-на бурмы,—
Пыр воэō содтō пушка, самолōт,
Оз ескы гад, мыј став јōзсō не пурны,
Мыј медса ыжыд выныс ем народ.
Шанхај, Бејпїн, провинцїјас налōн,
Кантон, Шаңдун і зоннас став Кїтај
Ас кїјасас дружје бостїс талун,
Мед дорјыны, мед вїзны ассыс крај.
Мед кучкыны токїјскōй зверјас куза
І шыбытны ва саяō најōс бōр,
Мед мїстōм мōвпыс зїкōз јурсыс усō,
Мед зїкōз вунō јōзлыс талны јōр.
Кїтајскōй јōз оз первојōдыс дорјыс.

Збојлун, отвага тырмѝ сылѝн пыр.
І кортѝм гѝстѝн став лок вѝчѝм торјыс
Сам тырмас сылѝн воѝс бостны тыр.
І мѝрнѝј јѝзлыс кѝстѝм уна вѝрыс,
І сыс, мѝј сен сѝктас лоі—рѝв,
І челаѝјаслыс мѝрдѝѝм быд наѝ чѝрыс
Токијскѝј банда мынтыгас даспѝв.

КОР МИЈАН ВЕСТЫН

Кор мијан вестын
Шондѝ зарнѝ којѝ,
Кор пуксѝс танѝ
Шуда оландыр,—
Ме бостга сывны
Кыпыда і збоја,
Мед чужан муѝд
Лебзас сѝјѝ пыр.

Мед јѝла шыѝн
Јургас менам лѝра
Сук парма пѝвсѝѝ
Сы јылыс быд здук,
Став јѝзыс, кодѝс
Раѝејтѝны мѝрас,
Став јѝзлы, кодѝ
Велѝдыс і друг.

Ме бостга сывны
Вынѝѝра варѝѝс,
Јон тышын кодѝ
Вес ез вошты вѝр,
Велѝкѝј Сталѝн
Нуѝѝѝ пыр кодѝс,
Мед помѝѝ танѝ
Сѝгѝртны выл мѝр.

Мед менам сылѝм
Шывгас мујас вѝмѝн,
Кѝн зарнѝ розјѝн
Кѝсмѝ вына су.
Мед лоас сѝјѝ
Мѝчаѝн да томѝн,
Кыѝ том да мѝча
Став сѝветскѝј му.

Ме бõрыс медым
Сылас вына горõн
I кар, i сiкт,
I мијан вежтас дор,
I гырыс õдõн
Ужјас вõчõм сорõн
Мед сылас быдõн—
Верстõ јõз i зор.

ГУСА МÕВП

Ез-на тõдны некод,
Мõвп мыј выјим гуса.
Ме-жõ сiјõ мõвпсõ
Новлõдла-нин куза.

Уж вылõ лi муна,
Гулајта лi садын,
Сiјõ мõвпыс менам
Овлõ медга матын.

Тајõ гуса образ
Сõлõм менсым õзтõ.
Сõлõм вылõ воис,—
Абу, сiккõ, прõста.

Аззысим ми сыкод.
Нимкобаса кодõн,
Ежва куза мунам
Jeжыд пароходын.

Јõзыс сiјõс тõдõ,
Зил i мiча сiјõ,
Сы вõсна i меным
Пырис сõлõм пiõ.

Õни сiјõ ылын,—
Пурјõн вабõр леччõ.
Лув-мõд мыстi, ферт-нин,
Воас сесга сетчõ.

Нõшта олам вежон,
Менам нывка гуса,
Пароходõн кутас
Катны Ежва куза.

Німкод пырыг сыкбд
Азғысам мі бара;
Сорні лоб уна,
Сорні лоб варов.

Чужбм сылбн нумыд,
Кіыс менам кын,
Берег дорса јбзыс
Лубујтчасны мібн.

ПЛЕТЕҢ ДОРЫН

Чарла жынја тблыс кывтб,
Ждлбб вылб норб.
Петіс улыч вылб нывка,
Петіс плетєҥ дорб.

Чбскыд дукбн, лбм роз кбрбн
Тувсов рытыс бвтб.
Кбнкб ылын, ју сај вбрын
Јблбга шы лбвтб.

Лбсыд рытја сынбд вылын,
Садја плетєҥ дорын;
Лбсыд мича нывлы сывны
Мелі, кыпыд горбн.

Ылын, ылын вежтас дінын
Менам муса јортб].
Регыд локтас чужавінас—
Тбдса нывка орбб.

Секі нбшта сблбм гажмас,
Кодыр берам сорбн
Быд рыт локны кутам важ маз
Садја плетєҥ дорб.

Сіјб чуждас, кущбм сува
Візіс вежтас *) бердбс.
Сесса нақбн, бытбб губбн,
Жмітас морбс бердас.

Окышта ме секі сіјбс,
Кутыштла сој бордбн.
Бостас сіјб менсым кібс,
Шуас муса јортбн“.

*) Граница.

Чарла тѳлыс жѳлѳб вывгыс
Керка сажѳ норіс.
Нывлѳн сѳза сылѳм сывгыс,
Мелі гѳлѳс орі.

Мѳдлапѳлын лантис јѳла,
Јургѳм сылѳн бырі.
Плетен дорыс шынітѳла
Нывка гортас пыріс.

ТѳдСА НЫВЛЫ

Кыз лебачјасѳс вичѳны лунвывсан.
Вој муѳ зарні тулыс воѳ кор,
Сіз виччывли ме тесаң, муса нывсан,
Вој мусаң меным гіжѳм тор.

І пісмѳ лыдѳг сѳлѳм вѳлі ѳзјѳ,
І меын німкоѳ кыптѳ пырыѳ-пыр.
ѳд мыјдтѳм вѳвли наѳеја да кѳсјѳм.
І мелі кывјыс вѳвли тыр.

Но кадыс мунѳ, борда моз-жѳ лебѳ.
Нін важѳн асным аззылім мі бѳр.
Но мыј те, муса, мыј те ѳні зебан,
Мыј кутан гусѳн, сѳлѳмшѳр?

Мі возын тујыс ѳні шылыд, паскыд,—
Тед тѳдса сіјѳ раѳејтана ныв.
Вај вістав, сізкѳ, мекѳд мунны дас-кѳ.
Вај вістав асгыд бѳрја кыв.

ПОРТРЕТ

Рісујтны краскаиѳн кѳсја
Томінік нывлыс портрет;
Чужѳмыс мед вѳлі ѳзјѳ,
Вомдорыс гералѳ мед.

Сінмыс-нѳ—келыд лѳз море—
ѳтщѳщ і мелі і јѳс,
Мед вѳлі чуксалѳ-корѳ
Врајјаскѳд нубѳны ког.

Јургыс пушкырѳн леччѳ
Колхознѳј шабдѳ-коѳ нач;
Тѳв меѳым ворсѳѳѳѳ-летчѳ,
Шылѳѳѳ-молѳѳѳ наѳ.

Мед вѳлі азгыны поѳѳ
Сѳлѳмыс кущѳмі пым;
Тѳѳѳѳ мед:—план вѳсна косын.,
Нѳѳтчѳд оз лапнѳтлы кым.

Мыгѳрыс мед вѳлі струна,
Сојјасыс пружѳна мед,
Краскајас бѳрѳѳѳла уна,
Красѳта колана цвет.

Ѳшѳѳѳа морѳѳсыс вылѳ
Кѳѳулѳн ѳрѳдалан КИМ,
Рѳсујта сѳѳ, меѳым сылы
Степанчук *) бетѳсны нѳм.

КЫК ГЕРАМ

Ме воѳын сарѳѳ,
А сарѳѳыс лѳн.
Ме вестын шондѳ,
А југѳрыс уна.
Ме гѳгѳр лажѳжалѳ
ѳорѳалыс дѳн **),
Бархатѳн рѳмасѳг
Кыптѳ і сунѳ.

Ме бокын раѳна ***),—
Сѳннаѳ он суѳ;
Вашѳѳѳѳ менѳм,
А сорнѳыс мелѳ;
Тувсовја пасѳѳѳмыс
Нерѳнѳк, нуѳ,
Лапјалан кѳјассѳѳ
Нѳужѳѳѳ мелаѳ.

*) Степанчук Вера—комсомолка, медвоѳѳѳа стахановка шабдѳ вѳѳѳѳ--
тѳм куѳѳа.

***) Турун нѳм.

***) Топол ну.

Ме воҗын, увтасын
Камышҗас щем;
Берегдор нѳ пын
Уткаҗас тырыс.
І пуыс і саріҗыс
Кажітчѳ мем,
І уткалдн герчкѳмыс
Сѳлдѳмѳ пыріс.

Чужѳмѳ меным
Ыркнітіс тѳв,
І терыба котѳртіс
Камышҗас пѳлдн.
Віҗѳді, нумҗалі
Лантѳмдн чѳв,
І кыліс друҗ кок шы
Гѳгыла вѳвлдн.

Бергѳдчі сыланѳ—
Сіҗѳ і ем;
Сѳд мусѳ волсаліҗ
Меланѳ торгѳ.
Нуммуні, мѳвпышти
Мыҗ шуны мем,
Но мѳвпҗасѳс сіҗѳ
Вевҗаліс торкны.

Пукаланінсыс
Чеччыштис ныв,
Ыҗыд, лѳз сінҗаснас
Віҗѳдліс жоа.
Ез віҗтав сіҗѳ
Ғы ѳті кыв,
Сѳмын і сытѳҗ
Казавны позіс.

Сывҗышти сінҗасдн
Сѳд саріҗ выв,
Код вестѳ кырымнас
Нывка мем індіс.
І пыцкѳсѳ ѳвтыштис
Јірмѳга сыв,
Кѳзыддн јуковтіс
Морѳсѳј дінті.

Горізонт саҗсаң
Трунтітіс щын,
Кыпѳдчіс быттѳкѳ
Ғым-чарда кымѳр.

І сетысан кыліс мем
Голскѳдчѳм шы,
І журвемѳс топѳдіс
Гажтѳмік шымыр.

Муса вѳнтовкаѳс
Кырымѳн ме
Топыда кабырті,—
Нолытѳ, торјѳд!
Горѳзонт сајын
Кымѳртчѳ мед,
Но горѳзонт таласѳ
Чорыда дорја!

Бергодчі бара
Кѳн вѳлі ныв,
Сувтыштліс кытчѳ
Кѳрт кока вѳлѳн,
Но ассѳ ег азы
Ны шысѳ ег кыв—
Важѳн-нѳн мунѳма
Бѳрѳзда пѳлѳн.

Сешѳм-жѳ саріз
Больжаліс лѳн,
Сешѳм-жѳ јара
Јірдаліс шонді,
Но ме вылын нумјалѳм
Ез-нѳн вѳв скѳн,
Геравны сесса
Ег-нѳн ме понды.

Сулала. Вѳза ме
Граница дор.
Кор-гурѳ ветлѳдла
Участок куѳа.
Пелјасѳј кылѳны
Быд тѳвру тор,
Сѳнјасѳј быдторсѳ
Азыѳны суса.

Со, тѳвруѳн кыпѳдѳм,
Солкмуні гы.
І пырыс-пыр гѳгѳрбок
Важ мозыс чѳліс.
Но сені-жѳ кылыштіс
Кущѳмкѳ шы,
А матыстчан шыыс
Тѳдса мем вѳлі.

Бергөдчи сыланō—
Онтаја ныв.
Сиж-жō местаас
Сувтōдiс вōвсō,
Ез вiстав бара
Нi оti кыв,
Сулалiс, ме вылō
Вiрōдiс чōвсōн. *)

Вочасōн вомдорас
Чукōртчiс нум.
Фруг сесса серōктiс
Азыма, гора.
Солыда серамлыс
Jōлōга шум
Паскыда паскōдiс
Волкјалан море.

Серамлы воча
Нач кыв нi жын,
Ег вiстав нывлы
Весiгтō нiнōм.
Вiрōдлi нōшта
Кōн вōли щын
I топыда кабыртi
Ружjōбс кiнам.

Том нывка луксiс
Вōв вылас бōр.
Љубујтчим кыкваным:
Сиж да ме да.
I трактiтiс вōлыс
Вiт орчча гōр,
А тракторыс сылiс
Ыжыд победа.

Серав-жō нывка!
Тракторōј сыв!
Тiјанōс некор
I некод оз торjōд.
Тiјанлы ассян
Сета ме кыв:
—Горiзонт таласō
Чорыда дорја!

*) Чōвсōн — чōв лантомōн.

ДЕМОНСТРАЦИЈА БОРЫН...

Збоја тувчїсны рад бѳрса радјас.
Верстѳ батјаскѳд том ныв-зон пїжан...
Со і мунїсны... Ѳвтчїсны плагјас...
Налы бѳрвылас макајті кїѳн.

Вїзі чолѳм ме ыжыд Октабрлы,
А со лов вылын бытѳѳкѳ Мај коѳ,
Бытѳѳ шѳндїсѳ арјавыв кадлыс
Кѳзыд кымѳрыс нѳті оз сажкѳд.

І быд сїнјасын зїрдалїс нумыс.
Зїк-жѳ сїзі, кыз тулысын сынѳд.
Жѳзіс площцаѳвыв тувсовја шумѳн,
Сїјѳ јуралїс гажѳн да вынѳн.

Кежїс медбѳрја рад улыч сажѳ,
Збоја тувтчїсны зонјас да нывјас.
Сталїн јорт јылыс сылїсны најѳ,
Сїјѳ горѳн-жѳ горалїс ывла.

Сїјѳ горыс мем сѳлѳмѳз јїжїс...
Пыр-на ѳвтчѳны плагјас сїн вѳзын,
Накѳд мѳѳводѳз прѳшцајтчїг гїжі
Тајѳ сыланкыв—празніклы козїн.

Мыјда мѳрѳсын гыалїс радлув.
Мыјда гажлувыс сѳлѳмсањ петїс—
Ставсѳ сетї кѳѳ ас му томкадлы
Тајѳ здук празніклунса прїветѳн!

ПАСКЫД ЖЕНЕЖЫС...

Паскыд женежыс Сбвет му вестын,
Сещдм жужыд да лбзалан сбз.
Ставсб дтчыдјбн лолыштан ескбн,—
Морбс јбрышыд сбмын оз лез.

Мыјда вблаыс, гажлуныс мыјда.
Сылыс лебачбн сынбдыс тыр.
Лунтыр вибда, женежыс кыјбда:
Уклад лебачјас жургбны пыр.

Сјб лебачјас вылын гербјас
Сјі тувбны пбткајас моз.
Зумыд вынјбрбн, вежбдра-збојбн,
Кызі мбдлаын неббн оз.

Лебзб самолет, сынбдсб чашјб.
Кбт мед кытчб, пыр сја: бур туј.
Гашкб полусб, мбдлаб гашкб,
Сарј-сај муб востб выл туј.

Мед-нб Војвылыс кымбрбн пблтчб,
Оз веж тујвибсб гбрд самолет.
Војд леббны том комсомолецјас:
Чорыд кбпод, і мотор оз чот.

Паскыд женежыс Сбвет му вестын,
Сещдм жужыд да лбзалан сбз.
Горша дтчыдјбн лолыштан ескбн.
Морбс јбрышыд сбмын оз лез.

Лебзы, лебачбј! Сынбдсб денбд!
Паныд вбрбглы, ковмас-кб, ну.
Сјз-жб рафејтам ассыным женеж,
Кыз мј рафејтам ассыным му.

СІКТСА ЗОН

Парма јагын, карсаң ылын,
Кбнј пыр зев лбң,
Ічбт сјкт ем вблбк вылын—
бтка скбн.

Кыз пу дорѡ, кѡні лудывв,
Помасѡ кѡн сѣкт,
Быд рыт волѡ сетчѡ гудѡк,
Быд рыт зѣк.

Гудѡк ворслывлѡ, зев-нора.
Тѡдчѡ—шогѡ зон.
Мыжкѡ сылѡ, мыжкѡ корѡ
Гудѡк тон.

Сѣјѡ сѡлѡмшѡрсѡ вѣччѡ—
Ломѡ морѡс выв.
Тѡвнас ылѡ карѡ леччѣс
Сылѡн муса ныв.

Бѡрја рытѡ сѣјѡ шуѣс:
—Вен те сѡлѡм шог,
Воѡд мунны буржык тужѡд
Пукты воѡад мог.

Велѡдча да татчѡ вола,
Азгыслам-на мѣ...
Гаво медбѡрјас вылѡ
Сет мем кѣ.

Пыр-на гудѡк ворслывлывлѡ,
Нор зев ворсанног.
Том зон частѡ шогывлывлѡ—
Муса ныв оз лок.

Важѡн кыз пу корсѡ вежѣс,
Тулыс колѣ зѣк.
Том зон подѡн карѡ леччѣс,
Колѣс ѣчѡт сѣкт.

Бостѣс гудѡк, пѣлпом вылас,
Волысалѣс кѡв.
Азѡдлыны карыс нылѡс
Ковмѣс сылы зев.

Карын мѣча ныв ез вѣччыс
Сѣктѡ колѡм зон,
Верѡссајѡ, велѡдчѣгѡн,
Мунѣс колѡм во.

Сетѡр сѣнјас лѣѡд муѡ.
Лѣѡ сѡдсѣнкым.

Сіктса зонлы тагі шуō:
—Кежіс тујјасным.

Верман-кō вај менō вунōd;—
Сіја шуда нем.
Міча нывјас чужанмуын
Метōг уна ем.

Вольвōј муыс-тај зев паскыд—
Мōdkōd оз ло шог.
Мун да ен-жō сесга качтыв
Менō омōл ног...

Воші зонлōн томлун ебōс,
Вочакыв ез сур.
Морōс вылō нақōн лезіс
Кудріа сōd јур.

Курыд нумпыр сесга кайтіс:
—Гажтōм Ічōт сікт...
Курсјас вылō пырны чајта,—
Лоа тракторіст.

Куті лача... Сōлōм кості,
Віччысі кык во.
Тайō тулыс гажтōм бостіс,
Мыјла дыр ен во.

Оні кақалі ме вōліс—
Ег-тај муса вōв.
Пелпом вылын гудōк кōлыс
Сōкыд лоіс зев.

Важ моз овны лоіс мустōм,
Важ моз овны—шан!
Лоа медбур тракторістōн
МТС-ын тан.

Муслун те дінō оз пактав,
Сіјōс ачыл тōd...
Лоас муса меным трактор.
Кызі вōлін те...

Луншōр пōссō тōвру венō,
Ўвлаыс зев шан.
Помтōм мујас, помтōм јенеж,
Быдмō помтōм нан.

Мыжкѵ кузлунтыр сен варгѵ,
Оз і дугдыв-тај.
Міча шобді вундѵ, вартѵ
Му вылын комбајн.

Гыѵн ворсыс сујас воғын
Гірзѵ пощѵс сер.
Нумјалѵ зік шонді мозыс
Том ныв—комбајнер.

Радлун том нывкалы востѵ
Сыланкыв задор...
Коді сещѵм том да востер
Трактор вылас морт?

Чужѵм вылыс гажѵн ыпјѵ,
Јенеж кодыс дон,
Тажѵ... Тајѵ—Ічѵт сіктыс
Гудѵкасыс зон.

ВІЗУВ КАд

1

Міјан олѵм—асја кадыс міча.
Міјан олѵм—
Шонді вына цвет.
Асја мелі шонділы моз віца
Талунлы,
Том кадлы
Пѵс прівет.
Ассым томлун вежѵрын ме кыла,
Томлун вынѵн горакыла тан.
Мед-жѵ кывбур тајѵ
Артмас мыла.
Југыд козув,
Томлун,
Шонді бан.

2

Ассым шудлун вѵлге гѵгѵрвоі,
Ѳні тѵда—
Кытѵѵ кѵѵ ог мун,
Југѵр којѵ меным
Асја војѵ,

Менам шудлун—
 Менам совет му.
 Менам шудлунд) ем менам томлун,
 Кыпид сѳлѳм,
 Киподтуја уж.
 Мијан востерлувѳн
 Кузала кѳт вомлѳс
 Повтѳг
 Војыв саріз вывті вуж.
 Чужан му те менам—
 Сінмѳн суртѳм,
 Тенад вынлѳн артавлытѳм пом.
 Пѳрысмам мі... Музам...
 Те пыр музтѳм...
 Пыр те луныс-лунѳ
 Лоан том.
 Кыз не радејтѳмѳн мијан овны..
 Олѳмыс-кѳ гажалунѳн тыр.
 Сетам ассыным мі
 Теныд томлун—
 Том мед вѳлін,
 Немыд кежлѳ пыр.
 Менам шудлун—
 Сіјѳ гажа талун,
 Кыпид ужѳн лолалыс томјѳз..
 Кылѳ
 Воѳѳ тувччан восков налѳн
 Быд уж шыын,
 Гажын,
 Оліг чѳж.
 Менам шудлун—
 Сіјѳ шуда аскі.
 Мијан куз туј
 Жын выын оз ор.
 Лугыд кадын аҕыслам-на гашкѳ..
 Паныдаслам,
 Ічѳт дырса јорт.
 Розјавны
 Став вѳлнѳј мувыв паста
 Кутас јевеж улын гажа сад...
 Паныдаслам.
 Пышјѳм војас казтам...
 Кыпид томлун коллая
 Візув кад.

Візув кад
 Те вунны дыр он вермы.

Тöдä,
Коркө каҗтылантор сурас.
Сijөн аслым пыр ме шуа:
Термас
Овны немтө
Тыр олөмөн бура.
 Шуа аслым:
Олөмыс ог дөзмы.
Сijө вылыс выл
да помтөм паскыд.
Мед-нө став олөмыс—
Jөзлөн,
Сijө неуна i менам щөщ.
 Сы вöсна i меным
Ташөм долыд.
Морөс пыс
Сыланкыв оз куслы.
Сы вöсна ме
Ловтыр гажөн ола,
Виҗа сөлөм пын
Помтөн муслун.

СТАЛИН ЈЫЛЫГ СЫЛӨМ

Ме сыла дона Сталин жылыс,
 Код сетіс јӱзлы олан шуд,
 Выл гажа олӱм кодi чужтiс,
 Кыр шондi чужтӱ тувсов луд.

Ме сыла југыд шондi жылыс,
 Кор сiјӱ вӱтлӱ асја ру,
 Кор бiдн савкјӱ вбр куст јывтi
 да шонтӱ зорiзалан му.

Ме сыла дона Сталин жылыс,
 Код вӱчiс олӱм—гажа сад;
 Сы зарнi кывјыс веждӱр југдӱ,
 Сы нiмӱн јургӱ мiјан кад.

Ме сыла дона Сталин жылыс,
 I нiмыс сылӱн—враглы грӱз.
 Ме сыла рӱбiнаным жылыс,
 Кӱн олӱ мездмӱм, шуда јӱз.

ДЕПУТАТЛӱН МӱВПЈАС

(Поемаыс III-ӱд глава)

Мiча пушкырӱн цветiтӱ лӱмпу,
 Керка лунбокын коправӱ сiр.
 Сiјӱс ӱлӱк дад Локсертыс ¹⁾ вaјлiс,
 Черыс жалiтiс, весјiс кор вiр.
 Важдн кулӱма ӱлӱк дад шојччӱ,
 Колӱм ас вӱрсыс челадагы сад.

¹⁾ Локсерт—места нiм.

Ачыс ӧтнәсӧн коллаліс немсӧ,
 Сӧмын челафӧз—пыр вӧлі рад.
 Волі фронт вывсаң отпускӧ кодыр,
 Лӧмпу мусаныс муртассіс сыв,
 Ӧні ыждӧма, паскалӧм сізі:
 Сылыс мичлунсӧ кызнӧ он сыв!
 Ыжыд восколӧн шагнӧтіс олӧм,
 Стӧча тукјӧдлӧ ӧтувја пулс.
 Леңін—Сталинӧн кыпӧдӧм знамја
 Ӗзјӧ-ыпјалӧ, ӧкор оз кус.
 Зумыд лӧмпу моз паскалӧ олӧм,
 Мича лӧмпу моз быдмӧ выл јӧз.
 Сіктын вужјасіс сӧветскӧј олӧм
 Враглӧн ералан оз повӧд грӧз.
 Ставыс сін возын путкылтчіс важыс,
 Кызі пӧрлӧ сісмӧм важ пу;
 Лыбӧ арјавыв шонді-мам кызі
 Асылын весалӧ кӧзыд ул ру.
 Стӧпын, карјасын, пармаын мјан
 Кылӧ збој ужлӧн паскалан гор.
 Візув јујасӧд тулысын шлывгӧ
 Увлаң заводӧ сӧветскӧј кер.
 Ловчыс, кыпӧдчіс војвывса Комі,
 Бостіс ужын стахановскӧј ӧд,
 Чужтіс заводјас, Чібју кар вылӧс.
 Мјанлыс парматӧ ӧні он тӧд.
 Вӧлі букыша кодыркӧ сіјӧ,
 Вӧлі курынын вест судта најт.
 Лоі оланін сӧстӧм да гажа
 Комі вӧрлечыс ӧкор ез чајт.
 Вӧлі кымӧра, бушкала кадыс.
 Зевтліс кык праґа горшјасӧс вез.
 Ковміс уна вын пуктыны, медем
 Лоі мездӧма комілӧн грез.
 Ӧні сінвозын зорзалӧ сіктӧј,
 Кызі тулысын зорзалӧ віз.
 Быдмыс лӧмпусаң јӧзјасӧз ставыс—
 Ставыс вылмӧма, вежсӧма сіз.
 Овлі чардака керкаын коркӧ,
 Кынӧмпӧт вылӧ вузавлі пӧс.
 Тајӧ керкаас овмӧдчі бара,
 Сӧмын мӧд пӧлӧс сені ме „гӧст“.
 Воча сулалыс вічколӧн јывсыс
 „Лебзӧм“ ангела зірдалыс крест.
 Комі колхозчык выл ногӧн олӧ,
 Пустӧ јен возын оз клонӧд плеш.
 Рытын, асылын кокјасӧн сетчӧ
 Сапі ґиналӧн тувччалӧ вӧв?

Прокін Мікул сен выј вѳчыс мастер
 Ѡдјѳ сукмѳ сепараторын јѳв.
 Кырув шор дорын гуранјас вѳлі,
 Ѡшка-мѳшка сег „јульвліс“ ва.
 Војын петавлѳм гуранса олыс
 Бѳжа, сурјаса—чужѳмыс са.
 Ѡні шыламмѳм-моламмѳм места,
 Муѳн тырѳма гуранын чѳрт.
 Ыжыд карта сен колхозлѳв кыптіс,
 Шанѳс, мѳчаѳс фермалѳн скѳт.
 Пышму јѳр шѳрын сулалѳ шога
 Ларѳ Мѳшкалѳн пывсаныс—сѳд.
 Орчѳн коњушна мусыс моз быдміс
 Возын стрѳйтчысѳ ыжыджык мѳд.
 Њузѳвјж ѳѳимлѳн быдмѳмыс муса,
 Најѳс оз торјѳд туруна бор.
 Куѳѳс, паскыѳѳс, шылыѳѳс мујас,
 Межа вѳјјасѳд Сыктыв вадор.
 Петук садмѳдліс горѳѳмѳн сѳктѳс,
 Асылын сылѳн помасѳ ун.
 Ѡні тракторлѳн рычѳтан гѳлѳс
 Панѳ асывсањ ужалан лун.
 Шумѳн грымѳдѳ, пуркјѳдѳлѳ щынѳн,
 Муса колхозлы „Воронко“ вѳв.
 ѳмејѳн гартыштѳ плуг бѳрса мусѳн,
 Рулѳ кутчысѳм лѳз сѳнма ныв.
 Сорнѳ уж вылын кѳрт шыѳн сорсѳ,
 Пыріс быдлаѳ машѳна выл.
 Шофер, бѳгаѳр, тракторѳст, завхоз—
 Њѳмјас бостѳсны уж сертѳ јѳз.
 Озыр, лок черањ, тѳѳѳмыс, чајтліс:
 Сылѳн—ме вечнѳј батрак і салдат.
 Вѳлі батракѳн—Комѳсан ѳнѳ
 Верховнѳј Сѳветѳ ме ѳепутат.
 Ветлѳ—журсјалѳ машѳна авто,
 Гудѳн гѳраѳд лезѳ век газ.
 Міртуј зумамміс, топалѳс јона,
 Ізјѳн, лыабн выжѳма граѳ.
 Востѳс-јуковтѳс пармаѳс прѳсек,
 Кытѳ ветльвліс кодыркѳ Руј¹⁾
 Водѳс лѳнтаѳн вескыда, куѳа
 Ылі војывсањ Москваѳз туј.
 Зумыд олѳмлѳн зумыд і тујыс,
 Грымѳдѳ сетѳ кыпыда сѳкт.
 Ыжыд ѳдјасѳн воѳѳ пыр мунѳм
 Торкны врагјаслѳн оз суѳсы вын,

¹⁾ Руј—комѳ јѳз костса ветлѳдлыс мојдыс герој (важ комѳ морт).

Гөгөр сулалё војывса парма
Төвкөд сылёны выл сыланкыв:
Сөвмё зорзалё Комі сикт кызі,
Сылыг кыптёмсё кыч-нё он сыв?

ШКОЛАӨ

(Челафлы)

— Кытчё-нын мөдөдчін ташём воэ, Оңо, —
Јуалё внуклыг зор пёрыс фед.

— Талун со жежыд лым вевтёма мусё.
Он-ё те, Оңукё], школаб мөд?—

Оңолён батыс важён-нын кувліс.

І колі сек федлы пыщпі-коф внук.

Оті „һан-сол“ сајын наэдёнік бьдміс,

Кычан-моз федыс ез колччыв здук.

Радејтис федыс ічөтік внукёс,

Муса щөщ Оңлы зор пёрыс фед.

Лун да вој колісны шынітёв најё,

Зык ні шум ез вёв—сешёмі рёд,

Оңук-нын школаб тірјалё важён,

А сы вылё пёрыс пёл сёлёмсаң рад:

—Ен дышөдчы, —шулывлё, —велөдчы зила,

Сін-пелтё југдөдны кад-ня тед кад...

Кытчё-нын асывоэ мөдөдчін, Оңук?—

Јуалё внуклыг зор пёрыс фед.

Талун со жежыд лым вевтёма мусё;

Он-ё те, Оңукё], школаб мөд.

— Тёлыс да жын-нын ме школаб ветла.

— Но талун те, піукё], сетчө он мун.

Вогдгөр тајё уж овлывлё өтчыд

Петкөдны кујөд—үлјөв коф лун.

Коңук Јак луббё] вёв, Оңук, тед сетас,

І долыда вёв вылын лебчыштан те.

Ноль вожа көрт вила кын сек лоас

І кујөд доф теныд сөвтышта ме.

Оті-кык лунтё—көт он ветлы школаб,

Ме чајта сійөн те јёзыс он кол.

Талун да аскі-кё ужалам текөд,

Трудөфен лоас кујімсо ноль...

Федыслыс вісталём внук бура кывзіс,

Кытчөз ез дугды—пукаліс чёв.

Сувтіс. фед вылас меліа візөдліс

да асааныс візіс өвета кыв:

— Сёлёмсаң радејта школабс, федё,

Муса щөщ колхоз—колхозын уж.

Петкӧдны кујӧд—
 Выл небыд тужӧд,
 Чајтан те, дедӧ, ог мӧј ме куж?
 Но школадӧн шојччанлун лӧд-на аскі,
 І, дерт, ме прогул некыз ог вӧч.
 Тӧдӧмлун, школаӧ волывлӧм мијан
 Быд тӧлыс колӧ со прӧцент стӧч.
 Ог-кӧ мун школаӧ, прогул сек лоас,
 Чорыда кодкӧд тышкасам ми.
 Ог-кӧ мун школаӧ—тӧдӧмлун чӧнас,
 Медвозын менам сек оз-нин лыб ки.
 „Рак“ вӧлӧ бӧрӧн сек сашкасны менӧ
 да гӧжасны вылас—позор.
 Јанзим сек ме вӧсна бостас шӧщ тенӧ,
 да казалан—кущӧм те вӧчин локтор“.
 — Тырмас-нин, тырмас-нин,—ӧлӧдӧс дедыс.
 Тисатӧ бост да котӧрт мун пыр.
 Сӧмын ен дур—велӧдчы бура; мед
 Пӧлыдлӧн те вӧсна ез јанав јур.

ТЕД ЧОЛӦМ, ИСПАЊИЈА

Испанија—быдӧнлӧн вежӧрын мијан.
 Сы јылыс јудрјас
 Сынӧдыс ставӧн ми быд часын кыјам.
 Стервјатник-фашистјас вӧр вӧлӧ горшӧс,
 Сынӧдсаң газјасӧн
 Кӧсјӧны пӧдтыны ужалыс јӧзӧс.
 Madrid, Астуріја взрывјасӧн тыр.
 Кујлӧны шојјас,
 Ужалыс јӧзлӧн шорӧн визувтӧ вӧр.
 Скӧрмӧмла ӧдлӧмјас морӧсын јӧктӧ,
 Солідарностным
 Испанијаса вокјаслы отсавны шӧктӧ.
 Ылі војвывсаң—тундрасаң, вӧрсаң
 Ыстам пӧс чолӧм.
 Ударник-вӧрлезыс, комі челаӧ і ан,
 Карјас і ӧктјас—СССР-са народ
 Гораа шуд,—
 Испанија кылӧ:
 „Мед олас свободнӧј испанскӧј народ!“

РӨДИНАЛЫ

Пыддөстөм ердјасын нужалин те,
Паскыда, озыра, чужан му, менам,
Kod дінө радејтөм сөлөмын ем
Те јылыс дум менсым зік ставсө венө.

Радејтөм пыддөстөм, дона да пөс
Мамсө кыз радејтө муса пі јона,
Сіјөн і сылөм шы рөдіна вест
Сынөдлаң кыпалө лебачјас горөв.

Сіјөн і сыланкыв помавтөм куз,
Кокнызік бордјаснас кышовтө мусө.
Сіјөн і гөлдөсөј менам оз муз
Сывны тед, муса му, кывбурын шудтө.

Кыптас-кө те вылө, чужан му, грөз,
Шуштөм сөд кымөрыс өшөдчас вылад,
Кызі і став Совет муывса јөз,
Тенгыд ме гөлдөстө, дона му, кыла.

Јогта сек кывбурлыс гымалан зык,
Чардбі коф лоас мед враг дінө лечыд,
Шынема морөслаң топөда штык,
Строј пыщкө сувта кыз колө бојецлы.

Өні-жө быдмы те, чорзав да сыв,
Шуыд мед оравтөг кывбурын кылө.
Менам-жө те јылыс збој сыланкыв
Горалө гажаа, мічаа, ылө.

ГОЖӨМЫН

Көні бафјас
Сулалөны чөлдөс,
Нөрыс сајын

Муніс терыб ју,—
Асја кадѡ кыліс нывлѡн гѡлѡс,
Сылѡн сылѡм
Вѡтліс менгым ун.

* *

Сыланкылыс
Гажа олѡм јылыс
Лебач горѡн
Вевтѡіс јулыс вѡст,
Кывзі ме, кыз
Ылѡ јургіс мыла:
Асја кыалыс
Ныв сыліс мѡч.

* *

*

Петі секі
Шондѡыслы воча,
Тѡда—менѡ
Вѡччысѡ ныв сен.
Сылѡм бѡрса
Веж луд куза вѡччі:
Лебач горѡн
Ныв сен сыліс мен.

* *

*

Аззѡ сіјѡс
Мѡча нѡрыс помын.
Ковта вылас
Ѳзјіс бѡдн „КІМ“.
Бафјас дорын
Сылі гѡгѡр јона
Кутіс менѡ
Муса нывлѡн кі.

* *

*

— Со менам трактор, —
Шуіс сіјѡ меным.
— Ѳні гѡрны
Тажѡ гмеяа тед... —
А шуда гінмыс
Сещѡм мѡча, мелі:
Сѡлѡм ассым
Ег-мѡј ескѡн сет?

* * *

Зарні бафјас
Сулалоны чолос.
Керос сајын
Мунис терыб ју.
Бафјас дорын
Ез-нин оти голос
Вадор полыс
Сафмод асја ун.

БАБУШКИН ЈОРТ ПАМЕЋ КУЗА

Некыз веритны ег косјы ме.
Миса ылын Франц Јосиф ди...
Јос дојон морос сушкис мем
да лисва кантон гыбртышитис син.

Пос вирој сонын лоис бытто кын.
Кыз вермис текод тајдторјыс лоны?
Кор кыли, бытто орис солдом жын,
Ез веритчы, мыј он-нин сесга волы.

Нелепди смерт! мыј мијан зик оз ков.
Вурам талун флагјас выло траур...
I кыз-жб мијан солдомјас оз дојд,
Кор јурјас јортлы копырталам талун.

Мед важкоф шуштом Арктикалон грбз,
Мед флагыс шпорго солкыд дора канта.
Те тудод мунас вожд уна јбз,
Кот усин мијан дона депутатным.

Сод, шуштом, борб коли вој,
Кодос солдом сушкббтомдн кылис.
Ми топыд радыс бырис вына сој.
Светлыс флаг код лептис полус выло.

ДОЗОРЫН

Помтом вион нужалис граница,
Тати лебач тодлытог оз леб.
Рытја вуждор бафјас улын мистом,
Мушка вывти синмо дыр оз шед.

Кутб кидј козыд штыклыс гола.
Шуштом војыс пуксис са код солд.

— Коди локтö?—војсö кырö гөлöс,
Шöккыд баффын жарысла оз пöд.

Гöгöр чöв. Тöв сöмын нöжжö öвтö,
Коккнi серöн зорiзалö жу.
Со, терыб варыш шавкöчöмөн, повтöг
Вужiс менам рöфиналыс му.

Гудыр војыс паскалис зев ылö,
Пујас бердöд шывгö коккнi жу;
Војсö сiямöј пыдöсöзыс кырö,
Мед враглөн кокыс ме муö ез сувт.

Сафмö лун, гөрö кыа сувтö паныд,
Лысва гыдрiясөн öзjö му;
I тöдчö мем, кыштыклөн ворсö гранас
Страналөн долыд, зорiзалан шуд.

АЗРЫГÖМ

Мунам кыкөн мiјан чужан сiктöд,
Кытөн колi челаф оландыр;
Варов сорнi олöм јылыс кыптö,
Улч куза ылö кылö дыр.

—Кымын во-нiн бөрö колi, Машук!
Кушöм јон да мiча лоiн тел
Уна тулыс ен воывлы, мыла
Весiг гiжöд те ен ыстыв мем.

Јургö серам чöла лантöм сiктöд:
— Кывзы, кывзы: кадыс колö кыз!
Ноны бост те кут вај сiјöс кiнад.
Тöдa, сывјыд сы бöрсa оз суз...

Сорнi куз, а кадыс тенад абу.
Терыб тувчöм—челаф дырса век.
Важ коф зумыд, гожјалыштöм кабыр
МТС-лыс кутö выл проект.

Шуда кадö кыкнаным мi чужим.
Пеж важ немсö аззылiн-ö те?
Мiјан муын долыд лоi ужыс.
Ужын немтор сылöм шы оз вен.

Уна тујјас, паскыд тујјас возын.
Скромнiј нывка, ен-на вежсы век.
Гафет вылыс чужöмтö ме азгi,
Нимкоф лоi меным сыс сек.

Бымы, кыпт, страна мед тенö тöдö.
Солыд немлы лöсöд выл проект.
Тан чужан сiктын паныдасам мöдыс,
Том комбајнерöс, чајта, тöдан сек.

BIȚA OLAN, GIKTÖJ!

BiȚa olan, menam ȇujan giKTÖJ!
 Gortö loKTö teöN bydtöm pi.
 Moröc пыщкын радлун ȇукjөн jöKTö —
 Кывбур гижны вöзjыгö-нын ки.

Асja шонди ломзö зарни ȇветөн;
 Кылö лебач сыланкывлөн гор;
 Мујас вылын öзим миȇа петö;
 Мујас паскыд—абу öти бор.

МТС-лөн трактор гора мургö:
 Талун гöрö, аски нещкö мыр.
 GiKTca ужлөн горыс ылöз jургö,
 Ужыд, мајбыр, некодыр оз быр.

GiKTca тужти вослала ме вöзö;
 Тујыс шылыд, бытö картi мiст.
 Кадсыс мунны некыз оз поз назөн:
 Миртуј вывти jжургö терыб „ЖIC“.

Сынöд вывти вескыд вiзөн вундö
 Сталнöj бордja лебач аслыс туј...
 Важга giKTлөн серпас žикöз вунö,
 Талун giKTыд важ моз оз-нын уј.

Кышакылö öшiнулын лöмпу,
 Öвтö улjöv коc-жö небыд төв,
 Градјас вылын пуктас зоргö-сöвмö,
 Ывла гажа, ывла абу ȇöv.

—BiȚa олад, бат i мам i ȇојјас!
 —BiȚa олан, мијан муса пи!
 Ег-на көт ме ветлы уна војас,
 Но менсым jона топöдлісны ки.

Батлѳн-мамлѳн бырѳма-нин гажыс,
Ҷола чојлѳн шѳщ-жѳ петіс нум,
Уна сорні пансіс—вылыс, важыс.
Радлун варов, радлун абу шум.

Регыд кадѳн самѳвар-нин пуыс.
Мамѳ варов, кісталѳ пѳс щаж.
Батѳ ставлы нумјалѳмѳн шуіс:
—Шуда олѳм вѳсна відлам вај!

Батлѳн вістыс кыссѳ јона куза:
—Тѳдлі важѳн сіркурыд ме кад,
Царскѳј властлѳн нартітѳмыс јіжліс...
Онї бѳлѳм менам вывгі рад.

Царскѳј бојна вылын јіжтіс кокѳ,
Богословлыс тѳдлім јірмаг—кын—
Менам вошіс ҳоңвізалун, піѳј,
Важса олѳм костіс менсым вын...

Онї јона шудаѳс ті, томјѳз,
Пѳрыс јѳзлы быдлаын почот;
Ловзыс нанѳн шудыс быдлун соѳѳ
Шудла мортыд некодыр оз чот.

Онї, піѳ, тујыс быдла восса.
Бост кѳт астѳ, помавлін те ВУЗ;
Мі вок кодыс шыпасјас ег тѳдлѳј,
Томсаң кыскім нартітана груз..."

Візув горѳн дыр-на сорні кіссіс:
Важса вылас мірітчытѳм скѳр,
Важса кадсѳ немыс кежлѳ јорѳм...
Онја кадыс—муса бѳлѳмшѳр.

Сталін јортным воғланѳ пыр нуд,
Пѳртсѳ сылѳн олѳмѳ быд кыв.
Міјан шудным луныс-лунѳ туд:
Шуда: бат, і мам, і пі, і ныв.

Кыптѳ, ҳорғалѳ колхознѳј олѳм,
Кыптѳ ҳорғалѳ колхознѳј сад;
Быд вермѳмын зарні шонді олѳ,
Зарні шонді—дона Сталін бат.

ПУРВЫВСА СЫЛАНКЫВ

Пурјѳ сѳлім,
Кывтны мѳдім,
Јургы, мыла сыланкыв.
Ыргѳн горѳн,
Визув шорѳн,
Паскав сынѳд пѳвсті, кыв.

Пелыс гурскѳ,
Васѳ вурѳ;
Јуыс гыа, абу чѳв.
Тѳлыс пѳлтѳ,
Паныд ѳвтѳ,
Бытѳд пѳжѳм чѳскыд јѳв.

Гылы паныд,
Сузсѳ самныд
Војтыр, вескѳдамѳ пур.
Оз лас косѳ,—
Вундѳ гысѳ,
Кызі лечыд дора пурт.

Кыркѳш дорыс
Сунсѳ јірѳ
Керјас помнас пурлѳн бок.
Оз бост полѳм,
Оз ло нѳнѳм:
Бура пурјалѳма вок.

Шондѳ шонтѳ...
Пурјас помтѳг
Сѳрсѳн-бѳрсѳн кывтѳны,
Кыз тај зѳзѳг
Чукѳр леблѳ,
Сѳр-жѳ пурјас шлывѳны.

Шпалын, керјын
Војвыв мулѳн
Уна, уна выјѳм вын.
Сѳјѳ содтѳ
Олѳм ѳдсѳ,
Сывдѳ важса вѳвлѳм кын.

Пуркѳд кывтѳ,
Важса нѳлѳм,
Чѳзыр олѳмыслѳн нујт;
Луныс-луно

Воғд мунам,
Гажа паскыд мiжан туј.

Оғд уғдј,
Оғд муғдј,
Бригададн кывтам мi.
Пуғд вынным,
Чорғд сөнным,
Сблём пыцкын зарнi бi.

Пурјд сблiм,
Кывтны мбдiм,
Јургы, мыла сылавкыв.
Ыргон горон
Визув шорон,
Паскыд сынбд пбвсттi, кыв.

ЈУРГЫ-ЖО ЛЕЧЫДА, СЫЛОМ

Јургы-жб лечыда, сылом.
долыд тбв, горшысб ну.
Морбсбј, сбломбј кылб,
Кызи пыр вежсб шуд му.
Сенi,
Кбн бувгывлiс парма,
Сенi,
Кбн позтыслiс нор,
Онi сен шондiыс жар зев,
Онi сен муслуна гор.
Паскав-жб, лебав-жб сылом.
Олбмкбд јiтчбма бд.
Ме вылб зарнiа нумбн
Вiғбдб Војвыв он—тбд.
Муса мем заводјас, карјас—
Отувја уж вынлбн сад.
Сы вбсна,
Сы вбсна мебса
Морбс тыр чулкјалб рад.
Бырбны, пышјбны борјас,—
Сарiғбн водбма му.
Тырбура олбмлыс горсб
Тракторкбд сылб тбвру.
Воғлаң!
Индустрија маршбн
Тувтчав-жб, војвывса му.
Ыпјалаң сблбмбн, гажбн
Ломғбма парма i нур.

ТӨЛЫГ НУМЈАЛӨ

Гөгрөс чужома да
Езыс пакчома
Кывтө сынөдтi
Шөвк зарнi чој.
Луныс мучома да
Учы водчома,
Сiјөс вежочма
Бриллиант вој.

Мича төлысөј да
Вој гажөдысөј,
Езыс југөрјас
Соқтырнад кој.
Мича аканөј да
Муса Санушөј,
Сывны-јөктыны
Петалам вај.

Небыд сывөдыс да
Кыпыд лунтөлыс
Чукјөн сөлдөмө
Вајоны гаж.
Варов нывјасыс да
сөлыд зонјасыс
Ывла петөмас,
Солкјасө ваш.

Југыд војанөј да
Ҷирыд козулөј,
Мы-нө мөвпалад
Вылас тi?
Өмиз вомдора да
Мелi пыланөј,
Вај-жө сывнысө
Горөдлам ми.

Пушкыр лөмпуыс да
Мајбыр пельгыс
Кышакылөны...
Матыстчө ар.
Гажа том јөзыс да
Баян гудөкыс
Бура ливкјөны
„Том јөзлыс марш“.

Төлыс нумјалө да
Ворсны лөсөдчө
Јона радлөмла

Чужбыс дон.
Талун, мусабј да
Авја Санушбј,
Мекбд киноб
Муван те он?

Југыд козулбј да
Нымтбм козулбј,
Мы-нб угласан,
Јуртб он віб?
Сбд сетбр гинмбј да
Сблбм кастысбј,
Мы-нб ме вылб
Вібдан сіб?

Мелі шондї зон да
Зарнї Ванушбј,
Менам морбсын
Бзбма вїр:
Смол сбд кудрынд да
Тблка сорнынд
Менсым венїсны
Сблбмбс пыр...

Колхоз уж вылын да
Гажа јагјасын
Бтув кыамб
Зббј ужлыг гор...
Мїјан зонјаслбн да
Мїјан нывјаслбн
Шуда олбмыс
Оз радејт нор.

Муса Ванушбј да
пренїк вомдорбј,
тенад нумјалбм
содтб мем вын...“
Сблбм кылбмыс да
Ужб муслуныс
Вермас сывдыны
Војполус кын.

Уна зорїра да
Небыд волпасбд
Ветлб-гулајтб
Тблыс—зев шан.
Јона топыда і
Јона чбскыда
Мїча том нылбс
Окыштїс Ван.

ГОРТО МУНИГОН

Зарні бархатō
 Вōјма сад.
 Кумач кыаōн
 Мысōны бафјас,—
 Сені музыка зык—
 Водопад,
 Корјōн шōпкōны
 Топольōј радјас.

Віза, тополјас,
 Отщōщ прōшцај:
 Талун мōдōдчī
 Рōдīmōј муō.
 Колōј кыпыдōн
 да гажōдчōј вај...
 Зарні корнаныд
 Помтōга пуō.

* * *

Азза, азза ме,
 Ежваōј, тенō,
 Тенад важысан
 Тōдса мем нум.
 Кылōд варова
 Гортлаңō менō,
 Ызјав гынад те,
 Мед вōлі шум.

Ме—нач те код-жō
 Кыпыд да мелі,
 І зік те моз-жō
 Рафејта свет.
 Кылōд ōдјō,

Көн рөднөјін менам,
Кытөн лыдтөм зік
Ҷорғалдө цвет.

1937 во.

ЧУЖАН ГИКТ

Чолөм теныд, выльөм сикт!
Ме талун теныд көсја сывны
І кыз нывлы, нежнөј сгїх
Ас сөлөм шөрыс пөга сїјны.

Те важдөн төдывлїн куш шог.
Вывсыд—океан сөд кымөр,
Но некөр ҳорїға веж лог
Ен азыв сек те, рөднөјїнөј.

Но өнї важ вылад он мун,—
Те өнї кышсїн зарнї садїөн
І өзјан, кызї југыд лун.
І тесаң зарнї југөр кыптө.

Ме аzza: со-нө паскыд јөр,
Сен лөзов гыдн воө көза
І шумїтө, кыз паскыд вөр,—
Оз тыдав некөн пом нї межа!

Ме аzza вїзјас—сїн оз бост.
Најө тырөс кыпыд јөзөн.
Сен мунө турун пуктан кос
Рөднөј, муса мїрнөј јөзлөн.

І гөгөр сылөм, долыд шум
Өнї јургө тенад муын,
І быд мортлөн өмїз нум
Өзјө кыпыд долыдлунөн.

Муса чојөј, рөднөј сикт!
Те зікөз вунөдїн пу гөртө.
Те өнї мөдөн лоїн зік,
І му вылад трактор рөдтө,

І сїјө кыскө,—азған, со,—
Чөлөј фабрїка—комбајнөс,
Код вундө варгө мешөк со
Полосатї өтчыд мунїг.

Муса чојој, рѳднѳј сѳкт!
Те воштѳн ассыд важса мыгѳр.
Те ѳнѳ вылѳн лоѳн зѳк
да гѳгѳр резан долыд југѳр.

Ме тенѳ раѳејта, выл сѳкт,
Велѳкѳј Сталѳнѳн јон течѳм,
I ассым те јылыс выл сѳх
Гѳрд рубѳн мѳнералыс теча!

КРАСНОАРМЕЈЕЦЛЫ ПѳГМО

Муса вокѳј,
Весточкаыд воѳс,
Мыј те гѳжан,
Сы вылѳ зев рад.
Рад, i лыдѳг
Југдлѳс арга војыс,
Кычѳ цветыс—
Пышнѳј тувсов сад.

Вылѳ кыптѳ
Југ коѳ јежыд тѳлыс,
Мусѳ вевтѳѳ
Сакарнѳј сѳз лым.
Гѳжа теныд
Сѳз-жѳ сѳлѳм шѳрыс,
Ыста чолѳм—
Сѳз-жѳ бѳа пым.

Те-ѳд менам
Ѳтнадѳн зѳк-радлун,
Кычѳ цветлы
Гѳжса шондѳ свет.
I, ме тѳда,
Враг возын он падмы,
Сетан сылы
Колана ѳтвет.

Мед те ылын
Аслад чужанѳныс
I он аззы
Комѳ парма вѳр,—
Шудсѳ вѳзан
Сетѳнѳ те сылыс,
Враг мед сѳјѳс
Снарадѳн ез гѳр.

Віз-жб, вокб,
Ло сен бур бојецбн,
Вінтовкаыд
Кіад мед ез збр,
А мі тани
Стахановскбј бббн
Шуда мулы
Вбчам уна кер.

Об мі тбдам:
Ужыс артмб зоріг,
Кыз бур пыгыс—
Вына крелыд сур.
Сіјбн шук і
Мыркам том і пбрыс,
Медым вблі
Овны долыд, бур.

Те сен кык во
Вежтас віқан, бблбм,
Медым нбшта
Сбвміс міјан му.
Воан гортад,
Азқан: быдміс олбм.
Јывсб пбтка
Борд јывнас оз су.

Сен комбајн
солыд зукбн вувбб,
Етан трактор
Гбрб пух коф пар.
Парма вомбн
Сталнбј појезд дунгб,
Тундра шбрын
Быдмб зік выл кар.

І сек тенб,
Гулајтныд кор петан,
Сблбмшбрсб,
Кызі міча ныв,
Паныдалас
Саблбн кыпыд шбпкбм,
Быдмыс јбзлбн
солыд сыланкыв.

І, сіг, служіт
Трудбвбј народлы,
Мед отлчнбј
Вблін те бојец.
А мі тани
Цветітан му одлы
Быдтам ужбн
Шонді рбма цвет.

МІ БЫЛАМ

Збөј сылом гажа горөн лебѣ,
 Пыр јонмѣ сыланкывлѣн борд.
 Мi гажыс, ужыс огѣ зѣбѣј,
 Шуд-гажсѣ сетіс Сталин јорт.
 Мi сылам сіјѣн, мыј долыд овны,
 Гаж содѣм јѣзјаслѣн оз сувт.
 Мi быдмам ужын, і кыпыд ловлы,
 А ужыс нѣшта содтѣ шуд.

Јар-алѣј мiјан вестын знамја
 Пыр шпоргѣ, кыѣі ѣзјан бi.
 Став талувјасѣ аскi панјам,
 Выл вермѣм перјам аскi мi.
 Мi сылам сіјѣн, мыј долыд овны.
 Гаж содѣм јѣзјаслѣн оз сувт.
 Мi быдмам ужын, і кыпыд ловлы,
 А ужыс нѣшта содтѣ шуд.

Кѣт зiлѣ звермѣм врагјас чукѣр,
 Оз сувтѣд мiллонјаслыс уж.
 Оз петав налы радлан југѣр,
 На кiѣ јѣзлѣн шуд оз вуж.
 Мi сылам сіјѣн, мыј долыд овны,
 Гаж содѣм јѣзјаслѣн оз сувт.
 Мi быдмам ужын, і кыпыд ловлы,
 А ужыс нѣшта содтѣ шуд.

Мi венам кѣт мед кущѣм бојын,
 Оз жугав мiјан вына борд.
 Ѡд ѣтув мунам зумыд стројѣн,
 Медвоѣын—мудрѣј Сталин јорт.
 Мi сылам сіјѣн, мыј долыд овны,
 Гаж содѣм јѣзјаслѣн оз сувт.
 Мi быдмам ужын, і кыпыд ловлы,
 А ужыс нѣшта содтѣ шуд.

РӨӘИНА—ЗАРНИА МАМ

Выл сыланкыв те жылыс течны
Миҗанлән тырмас-на сам,
И кутам ми те жылыс сывны,
Зарниа рөәина-мам.

Рабочёҗас заводуң сылам,
Машина ужалё кор,
И быдлаың кыпыда кылё
Солыда сылёмлән гор.

Ми, лотчикҗас сынёдын сылам
Самолот вескөдлөг моз.
Ми лебалам ылё и выли
Шуда советскөҗ томјөз.

Ми вөрлезіг вөр пөвсын сылам.
Сывтөгың ужың оз мун.
Пыр рөәина-мам вөсна кылам
Төҗдысан, радеҗтан лун.

Ми колхозың сөлёмсаң сылам,
Сылёмлән төдчөдам шуд.
Шуд сетыс тајөс мед кылас,
Сталин јорт, мед дона друг.

Пыр сылам ми Те вөсна сіҗөн,
Мед қорқалём некор ез јам.
Мед гажаён пыр лоас миҗан
Шудлунлән зарниа мам.

ВӨРЫН

Көн нем чөж овліс сөмың эвер,
Са кывліс вөрлән шувгём,
Сен тракторҗасён леҗам кер,
Сталь шылён кылё јургём.

Көн војдөр нора қолгіс шор,
Куҗ козја гыбад сөртын,
Сен јургё гажа трактор гор,
Сет муно паскың ордым.

Вөр вөсна збој тыш муно тав,
Куҗ вөра кыпың јагын.
Мед тыртны содтөдҗасён план,
Вөр леҗны бурөс, срокын.

ВУНДАН КАДЫН

Зарнідн лѡсталѡ мувылын наң,
Шепјасѡн ворсѡдчѡ небыѡік тѡлыс.
Бобув коѡ мѡчанік, сѡд гінма аң
Урожај відлыны му дорѡ воіс.

Нымкоѡдн тырѡма том нывлѡн јур,
Сѡлѡмыс ыпјалѡ ѡзјан јар бѡдн.
Урожај колхозлѡн вѡвлытѡм бур,
Том нывка—бригаѡір шедѡѡіс сїѡс.

Чужѡмыс банјѡма, кыѡі гѡрд пув,
Вѡччѡма, быттѡкѡ җірдалыс шондї.
Шенҗыны му помѡ сїѡ ез сувт,
Шепјасѡс кїкостас чїрҗыны пондїс.

Кышкѡмсѡ наныслыс ез-ѡмѡј кыв
Озтус коѡ вомѡора томынік нылыс?
Мыјла-нѡ мела ськѡѡд ез сыв?
Мыјла-нѡ јїтормоз му помыс сыліс?

Вѡлі-кѡ кадыс ѡерт сылыштїс ныв,
Му вылыс ез котѡрт ѡѡјѡжык сїктѡ.
Сылѡн-ѡѡ сѡлѡмыс вывтї-на сыв,
Морѡсас том вірыс дугдывтѡг тїпкѡ.

Сувтѡмѡн сывны сен сїѡ ез кут,
Урожај воѡма—їдравны корѡ.
Тажѡ-ѡѡ том нывлѡн Сталінскѡј шуд,
Шуд јылыс сыласны вувдїгѡн гора...

Трактор шы саргыны кутас кор тав,
Машина вотҗывы пондас су ісѡ.
Сылас сек лѡсыда томынік аң,
Сылас, мед тѡдчѡдны ассыс выл шудсѡ.

Зарнідн лѡсталѡ му вылын наң,
Шепјасѡн ворсѡдчѡ гысагыс тѡлыс.
Колхозлѡн урожај воѡма шаң,
їдравны воісны тракторѡн, вѡлѡн.

ДРУЖБА

Кѳт кущѳм кыла јѳзлѳн пїјан,
Мѳд-мѳдлы вок і јорт і друг.
Мед крепалас-на дружба мїјан,
Став јѳзлѳн немтѳм ыжыд шуд.

Велїкѳј дружба—победалѳн звамја,
Став ужалыс јѳзлѳн гажлун да шуд.
Мувам мї радѳн—ѳтсѳгласа јѳзјас,
І мїјанѳс некѳд, некѳн оз кут.

Націја уна, но дружиѳја олам,
Кыз ѳтувја семја, бојевѳј штаб.
Грузин кѳт комї, мѳд-мѳд орѳѳ волам,
А Сталин јорт ставлѳн—медмуса бат.

Народлыс дружба мї кїстѳмыс кутам,
Кор вожасны кѳсјас фашистскѳј гад.
Странаѳс віңны мї морѳсѳн сувтам,
Сек дружбалыс јонлун тѳдлас і враг.

Стѳпын, і вѳрын, і гѳраын јургѳ:
Мед крепалас дружба, зорзалас шуд.
Вїзлач ва кызї пыр ѳтмоза тургѳ,
Сїз народлѳн дружба некѳр оз сувт.

Кѳт кущѳм кыла јѳзлѳн пїјан,
Мѳд-мѳдлы вок і јорт і друг.
Мед крепалас-на дружба мїјан,
Став јѳзлѳн немтѳм ыжыд шуд.

ЛЕБЪЫ, ГЫЛАНКЫВ

ҶорҶав те да радујтчы,
 Коми парма-вѳр.
 Зарни Ҷирнад Ҷирдовтчы
 Паскыд Ежва шѳр.

Кыпѳдчы лѳз јенежѳ
 Менам ғыланкыв.
 Лебъы ылѳз. Шовдкѳд
 Вылын ворс да ғыв.

Лебъы сет, кѳн вашкѳдчѳ
 Зарни шепта наӑ.
 Ыжыд кар кѳн кыпѳдчѳ
 Мича, кыпыд, шаӑ.

Москва карѳ, Кремл пыщкѳ
 Жужыд поклон ну,
 Со мыј дѳна Сталинлы
 Мелі кывјѳн шу:

—Шудѳн, гажѳн тырѳма
 Коми му і вѳр.
 Мијав долыд ѳлѳмѳ
 Радлуныс оз тѳр.

Кыпѳдчы лѳз јенежѳ
 Менам ғыланкыв.
 Лебъы ылѳз шондкѳд
 Вылын ворс да ғыв.

Віза қолад, зонјас, менам друҗас!
 Віза қолад, муса нывјас, ті!
 Аскі тағ ме кыакөд щөщ муна.
 Медбөрјаыс—менама вескыд кі!

Краснөј воін аскісаң ме лоа,
 Выл вiнтовка бостас менам кі.
 Командiрөн меным аскі лоас
 Полководец Ворошілов Клим.

Самурајјас чукөркөд јон косын
 Герој мортөн усiс менам вок.
 Важ бојецјаскөд ме сувта радө
 Том призывник—сылөн iчөт вок.

дөџөрiтны рөџинаөс-мамөс
 Ыжыдлөн i iчөт воклөн долг.
 Төд-жө, враг! Бојец-кө мiјан усө,
 Сувтас сы местаө уна полк.

МУСА НЫВЛЫ

Те төдан, менам сөлөмшөр,
 Сiкт бердса жужыд кыркөщ дортө;
 Кор сес ег слөјмывлөј мi бөр
 Куџ тувсов војбыд мунны гортө.
 Ок, кущөм јунс вөлі лөн...
 I төлыс југөрјасөн ворсiс...
 А тувсов төлыс гөн коџ скөн,
 Те чужөм вылыс нумтө корсiс.
 Быд сикас зорiз быдмiс тыр,
 Веж вијјас лөн ју берег пөлөн.
 ...Но, полi вогтыны ме пыр
 Сек ассым те воҗын том сөлөм.

Өд ег лыст шуны весiг кыв,
 Мыј текөд сөлөм көсја јiтны.
 Мем тајөс мiчлуныд, том ныв,
 Сек щөктiс гусөн теыс виҗны.
 Ме чајтi воҗ-на корсны лад
 Ас лубов јылыс бөрја кывлы.
 Кор мiчмас выл колхознөј сад,
 Сек, мiса, ставсө вогта нывлы.
 I со тај. Пукөс пемыд ар

Мем кымѳр пластѳн сѳлѳм ылѳ...
Те лебѳн сѳктыс, кыѳи тар,
Выл сѳктѳс, да карѳас вомѳн ылѳ.

І мыѳла сек ег восты ме
Тед, дона кѳѳук, ассым пыщкѳс?
Ѳѳ бура дыр-на таѳѳ мем,
Таз менсым том сѳлѳмѳс быщкас.
Мем гажтѳм тетѳг кыркѳщ дор,
Кѳѳт гѳгѳр ѳулкѳѳн гажыс пуѳ.
Оз гажѳѳ сѳктса сылан гор,
Збоѳ дум тас менѳ ылѳ нуѳ.
Оѳ, мыѳда меын лубов жар.
Ме кѳсѳа гажѳѳчыны, ворсны...
А сѳлѳм инѳѳ Москва кар,
Сег шѳктѳ олан гаж мем корсны.

Со, аѳѳа аслам сѳктсан ме,
Кыѳ чужѳм вылад вѳрыд ворсѳ...
Кремль площадь вѳвѳтѳ мунан те,
Збоѳ нывѳс--знатнѳѳ ѳѳзкѳѳ орчѳѳн.
А сѳлѳм дѳнад Лѳенѳн нѳм
Гѳрѳ зарнѳ орѳен ѳѳѳѳ.
Вѳв вывсан Ворошѳлов Клѳм,
Тед ассыд чолѳм бытѳѳ вѳѳѳѳ.
І тенад зумыд шагыд мем
Щѳщ щѳктѳ лоны знатнѳѳ мортѳн,
Мед шудын, гажын колны нем,
да лоны тенад вернѳѳ ѳортѳн.

Ваѳ лебав, лебав, лотчѳк ныв,
Мед сылас пропельлер шы гора.
Важ сѳктлыс бѳрѳа гѳра выв
Ме талун тракторѳн тас гѳра,
І мед-жѳ ѳургас меным кыв
Ас течѳм мыла сыланкывѳн...
Ме кувтѳѳ тенад, муса ныв,
Кор волан—кутлан ѳежнѳѳ сывѳн.
Ен сѳмын вунѳѳ, сѳлѳмшѳр,
Сѳкт берѳса жужыд кыркѳщ дортѳ,
Кор сег ег слѳѳмывлѳѳ мѳ бѳр
Куѳ тувсов воѳбыд мунны гортѳ...

1938 во

ГАЖА САД

Ок, кушдм долыд овны Совет муын.
Сблдм пышкад кушдм ыжыд рад!
Быдмы, паскав, зоризав да розжав
Шуда јбзлбн вблнбј, гажа сад!
Міјан садлбн туган јылыс вылын,
Гажа садным—паскыд, пом ні дор.
Ташдм сад кбт бти став му вылын,
Мусар паста јургб сылбн гор.
Тажб садјб дорыс-помб лыдмб
Уна рбма зориз—медбур сорт.
Зорзалб шбщ, гажын радлб-быдмб
Міјан садјын шуда вблнбј морт.
Выл законбн нбшта мичмб садным,
Њбшта јара зоризалб луд.
Оби зоннас міјан тајб садјыс.
Сасбти республикалбн шуд.
Сасбти вок—венны поэтбм сіла!
Сасбти вок—СССР-лбн рат!
Сасбти вок—ужалыс јбз піјан!
Рбднбј Сталин—міјан дона бат!
Кыс-нб аззам мукбд ташдм семја,
Кбн ем ташдм шуда олан лад?
Сбмын сен, кбн бзјб албј знамја,
Кбни зоризалб вблнбј сад.
Ок, кушдм долыд овны Совет муын,
Сблдм пышкад кушдм ыжыд рад!
Быдмы, паскав, зоризав да розжав
Шуда јбзлбн вблнбј, гажа сад!

СӖӢ ЈУ ДОРЫН

Кустјас пӖлӖн, веж виӢ вывти
 ЛӖна виӢувтӖ СӖӢ ју.
 А виӢ вылас јӖзыс уна,
 ПуктӖ турун колхоз „Мјуд“.

Лунтыр јӖзыс ыщкӖ-куртӖ;
 ЛоӖ скӖтлы кӖрым даӖ.
 Петыр СашӖ быдлуи ыщкӖ
 Пара вӖлӖн гектар даӖ.

Рытнас гудӖк јара јургӖ.
 ЫлӖӢ кылӖ јӖла шы.
 ТомјӖз гажӖн јудор тырлӖ,
 Гора јургӖ сылӖм шы.

Кустјас дорӖ керӖс пӖлӖн
 ШлывгӖ виӢувтӖ СӖӢ ју.
 СӖӢ ју дорын рытын сорӖӢ
 ТомјӖз палӖдӖны ун.

ЈУ ВЫЛЫН

Гажа јагјас волӖны ју пӖлӖн.
 Јуыс куӢта кывтӖ уна кер.
 ШондӖ југӖр ворсӖдчӖ ва вылын,
 Ваас тӖдчӖ јенежыслӖн сер.

Баров виӢтсӖ виӢув јулыӖ вевтӖ
 Шуда јӖзлӖн долыд ыланкыв.
 Керјыс ӖдјӖ виӢув јудӖ кывтӖ;
 долыд сылӖм гажӖдӖ ју выв.

АӢӢа: тубм ытва ваыс вылын
 ГырыӖ пујас кылалӖны шем.

Аҕа: томјѳз кывтѳ пурјас вылын.
Воча јургѳ гудѳк шыыс мем.

Гажа јагјас волѳны ју пѳлѳн.
Јуыс куза кывтѳ уна кер.
Пурјас вывсаґ долыд ылым кылѳ.
Поснѳ гыѳн ворсѳ валѳн ердѳ.

НѳРЫС ЈЫЛЫН, САДЈАС УЛЫН

Нѳрыс јылын, садјас улын
Ыжыд керка ем,
Пѳонерјас гожса кадын
Гажѳѳѳчыны сен.

Быдлун ылым-ворсѳм кылѳ,
Јургѳ ылыѳн гор.
Лѳсыд налы тащѳмѳнын,
ѳолыд, гажа кор.

Тѳлын велѳѳѳчыны најѳ,
ѳнѳ—шојччан кад.
ѳнѳ лагерын тан шојчѳѳ
Пѳонер отр'ад.

Ветлывлѳны купајтчыны
Лагерсаґ быд лун.
Ворсыштны да котралыштвы
Сенѳ гажа луд.

Нѳрыс вылын гажа керка.
ѳшѳнулас—сад;
Сенѳ челаѳ коллѳѳчыны
Гожса шојччан кад.

СТАЛИНЛЫ

Езыс веркѡсѡн песовтѡ Ежва,
 Ѓылѡ кыр рѡчын пармаса аѢ.
 Сіјѡ мыла збој гѡлѡсѡн нежно
 Јургѡ вожѡ јылыс сыланкыв шан.

Шорјас зѡлгѡны, тургѡны јујас,
 солыѡ сылѡмын пармаса вѡр.
 НасаѢ чѡлѡм теѡ, выл мѡрѡс течыс,
 НасаѢ чѡлѡм теѡ, вожѡ сѡлѡмшѡр!

Мѡрса олѡмсыс ме, ѡтѡ капла,
 Кодыр ола, кѡн зѡрѡр да роз,
 Сѡр-жѡ чѡлѡм теныѡ, Сталин јорт ыста,
 Сещѡм чѡлѡм, код ѡзјѡ, кыз ѡз.

Тајѡ олѡмас помтѡг мѡ шудаѡс,
 Сіјѡ шудсыс ѡбјазанѡс теѡ.
 Слава, Сталин јорт! КуѢ нем теѡ сѡм
 Нѡшта олѡмным зѡрѡалис меѡ.

Југыѡ шонѡѡн ѡзјалѡ муыс,
 Лыѡтѡм зѡрѡалѡ му вылас цвет.
 ѡзјан цвет пыщкас олана јѡзыс
 Теныѡ ыстѡны, Сталин прѡвет.

ЗОНГАЊ ПИГМѡ

Муса нылѡј, месаѢ те зев ылын,
 І ме нѡнѡм те јылыс ог тѡѡ.
 Гащкѡ ѡнѡ мустѡмтан-нѡн менѡ?
 Гащкѡ тенаѡ сѡлѡм берѡѡѡ мѡѡ?

Шензанторјыд мијав немѵ уна,
Ќни вылног течсѵ гаж і мїч,
Сїјѵн шук і тащѵм мѵвпыс менам
Танї лыбѵ, муса нылѵ, сїз...

Тувсов цветѵн ѵзјам мїча кадѵ
Шондї рѵмѵн зїрдала кор ме,
Зарнї нумнад долыда і пада
Пѵс, том сѵлѵм менгым дојдїн те.

дыр ме ѵтнам дојсѵ гусѵн вїзї
Сѵлѵм шѵрам,—бурдас меса... дој!
Сѵмын абу вѵлѵма-тај сїзї:
Менам ѵнї оз-нїн узгы вој.

Тенад чужѵм сїн возыс оз вешјыв,
Сылѵм шыыд пель возыс оз лѵн.
Чѵблач сїнмыд шѵјчѵг мем оз сетлы,
Тенад мыгѵр—Гера ¹⁾ сама скѵн.

Лунсаң гѵн коѵ тѵвру пѵлтѵ,
Лѵзов гыѵн гыалѵ со су.
Менам сѵлѵм доналѵма—ѵзјѵ,—
Муса нылѵ, ассыд кывтѵ шу.

¹⁾ Гера— древнегреческѵ јенја слѵн царїца.

КЫЗ-НӨ-ӨНІ ОН СЫВ?

Страна паста—помсан дорбз
 Кылө вына сылөм шы,
 Асыввоғсан да рыт сорбз
 Ызгө, кызі саріз гы.

Сылө қола, сылө ыжыд,
 Сылө пөрыс, сылө том,—
 Сылө вольнөј муын олыс,
 Коди жуглаліс көртвом.;

Кыз-нө мiянын не сывны,
 Олөм сылөм код кор зік?
 Нәңөн јөртөјас пыр тырөс.
 Огө ағзылөј мi пік.

Кыз-нө мiянлы не сывны,
 Сывныс суралө-кө кыв?
 Сылөмсө-кө олөм корө.
 Сылөн зарні код-кө кыв?

Ҷормөм важса партизанөј,
 Виқөд мыј вөчө том јөз;
 Ачыд збыл вылө те томман,
 Тащөм шуд ез вөв нем чөж.

Сылөм кысө өтi горө,
 Мыла јургө, кыз ез вөв. —
 Тајө сылөм—враглы скөрлун,
 Быщкө сiјөс кызі нөв.

ЖҮРІНДІ АЛЫҒ

Ғыстб.

	Воқкыв	3
<i>М. Лебедев.</i>	Med зірдалә шонді	6
	Өтчыд гожәм овлө	7
	Зыпка дорса сыланкыв	8
	Ме-кө ескө вермі	9
	Колхознык Мітрөпан	11
	Колхознө] сиктын	13
	Январ 12-дө лун	14
	Пердө да Рөдө	16
<i>Сук Парма.</i>	Вожәлы	18
	домна	18
	Испанијаса јортјаслы	27
<i>Мітрук Јак.</i>	Љотчіклөн сыланкыв	29
	Тувсов тышын	31
	Поларнікјас	32
	Томлунлөн сылөм	34
	Узытыө секи абу-нын кад	35
<i>А. Габов.</i>	Калікова домна јылыс сыланкыв	36
	Чужан сикт	37
<i>Іван Вас.</i>	Сыв вај, төлө]	45
	Геројјаслы	46
	Оз мургы гым	47
	Кор мијан вестын	48
	Гуса мөвп	49
	Плөтең дорын	50
	Төдса нывлы	51
	Портрет	51
Кык серам	52	
<i>А. Размыслов.</i>	демонстрація ббрын	56

	Паскыд јенежыс	57
	Визув кад	57
	Сіктса зон	60
<i>Гергеј Морозов.</i>	Сталин жылыг былѳм	63
	Сепутатлѳн мѳвпјас	63
	Школаѳ	66
	Тед чолѳм, Испанија	67
<i>Гер. Попов.</i>	Рѳѳиналы	68
	Гожѳмын	—
	Бабушкин јорт памет куза	70
	Созорын	—
	Аззысѳм	71
<i>Вас Мит.</i>	Віза олан, сіктѳј	72
	Пурвывса сыланкыв	74
	Јургы-жѳ лечыда, былѳм	75
	Тѳлыг нумјалѳ	76
<i>Едуард Ганс.</i>	Гортѳ мунигѳн	78
	Чужан сікт	79
	Красноармејецлы пісмѳ	80
<i>Мивашеков.</i>	Мі сылам	82
	Рѳѳина—зарниа мам	83
	Вѳрын	—
	Вундан кадын	84
	Сружба	85
<i>Стѳпан Јермолин.</i>	Лѳбзы сыланкыв	86
	Ме—рѳѳиналѳн пі	87
	Муса нывлы	—
	Гажа сад	89
<i>Г. Пуњегов.</i>	Соз ју дорын	90
	Ју вылын	—
	Нѳрыс жылын, садјас улын	91
<i>Марија Лѳбеѳ.</i>	Сталинлы	92
	Зонѳан пісмѳ	—
<i>Макаров.</i>	Кыз-нѳ ѳни он быв	94

0042.

~~Юныс 1 ш. 15 ур~~

1